

MOKSLEIVIŲ TĖVŲ POŽIŪRIS Į DABARTINĖS ŠVIETIMO PROBLEMAS

TYRIMO ATASKAITA

V.Būdienė, A.Zabulionis, R.Želvys

VU FsF Švietimo politikos centras

Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu

Vilnius, 2001

TURINYS

	psl.
Išvadas	3
Tėvų ir mokyklos sąveika	4
Moksleivių tėvų nuostatų tyrimai Lietuvoje	8
Tėvų nuomonės apie švietimą tyrimai kitose šalyse	14
Šio moksleivių tėvų nuostatų tyrimo tikslai	18
Pagrindinės tyrimo išvados	20
Tyrimo rezultatai:	
1. Tėvų požiūris į Lietuvos švietimo sistemą ir jos kaitą	23
2. Apie dabarties ir praeities mokyklas	27
3. Tėvų požiūris švietimo finansavimą	33
4. Tėvų nuomonė apie mokyklos pasirinkimą	40
5. Tėvų požiūris į privačias mokyklas	44
6. Švietimo kokybė ir moksleivių pasiekimų vertinimas	50
7. Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimas	57
Literatūra	63
1 priedas. Moksleivių tėvų anketa.	64
2 priedas. Moksleivių tėvų tyrimo rezultatų statistinė ataskaita.	68

MOKSLEIVIŲ TĖVŲ POŽIŪRIS Į DABARTINĖS ŠVIETIMO PROBLEMAS

IVADAS

Sėkmingam Lietuvos švietimo reformos vyksmui labai svarbi ne tik politikų ir švietimo specialistų, bet ir moksleivių tėvų nuomonė apie švietimo sistemos kaitą, dabartinės mūsų mokyklos problemas. Moksleivių tėvai yra viena didžiausių švietimo interesų grupių, tiesa, kol kas mažai organizuota, tiesiogiai savo poreikius, požiūrius į švietimo paslaugas silpnai artikuluojanti. Labai svarbu žinoti jų nuomonę apie Lietuvos švietimo reformos eigos vertinimą, juos kiek galima daugiau informuoti apie planuojamą kaitą.

Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu šį moksleivių tėvų požiūrį į aktualias Lietuvos švietimo problemas tyrimą 2001 metų pabaigoje vykdė Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Švietimo politikos centras. Šią ataskaitą parengė Virginija Būdienė, Algirdas Zabulionis ir Rimantas Želvys.

Savo pastabas ir pasiūlymus prašome pateikti Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Švietimo politikos centrui (tel. 762472, el.paštas algirdas.zabulionis@fsf.vu.lt).

Virginija Būdienė
Algirdas Zabulionis
Rimantas Želvys

Vilnius, 2001

TĖVŲ IR MOKYKLOS SĄVEIKA

Visame pasaulyje mokyklos jau seniai stengiasi „prisišaukti“ tėvus, o šie bando suprasti, kas vyksta mokyklose ir koks galėtų būti jų indėlis. Kaip teigia L. Stoll ir D. Fink (1996), iniciatyvios mokyklos deda ypatingai daug pastangų tėvams pritraukti. Geriausioms jų pavyksta užmegzti su tėvais partnerystės ryšius. Deja, panašu, kad vis labiau didėja praraja tarp tėvų ir daugelio neefektyvių mokyklų. Dažnai jie tampa nepatenkinamo mokyklų darbo atpirkimo ožiais. Tarp mokytojų ir tėvų kyla daug nesusipratimų ir tebėra daug nepasitikėjimo. Yra mokytojų, manančių, kad tėvai siunčia į mokyklą netikusius vaikus. Kiti sako, kad jie atsiunčia geriausius iš turimų. Tėvus mokyklos dažnai baugina, ypač tuos, kuriems patiems jose nesisekė. Aišku, vidurinių mokyklų dydis, struktūra ir sudėtingumas gąsdina, ypač jei tėvai nėra labai išsilavinę arba išgirsta kur nors žlugus kad ir vieną vidurinę mokyklą. Čia ne tas atvejis, kai iš seno daikto galima padaryti geresnį ar tvirtesnį: keičiant socialinę aplinką, reikia pagalvoti ir apie tėvų dalyvavimą mokyklos gyvenime. Būtina gerai pažinti tėvų, su kuriais tenka dirbti, grupę, atsižvelgti į jų patirtį, santykius su vaikais ir požiūrį į mokyklą. Kai kurie yra labai geros nuomonės apie švietimą; kitiems jų vaikų mokslas tėra jau pažįstama kova šalia didesnių rūpesčių. Kiekvienos šeimos tikslai ir vertybės skiriasi. Jie gali skirtis ir nuo mokytojo bei mokyklos tikslų ir vertybių. Būtent šį individualumą tėvai ir atsineša į mokyklos gyvenimą. Tėvai turi suvokti kintančią mokyklos prigimtį, tačiau lygiai taip pat svarbu ir mokykloms pripažinti šeimos požiūrį, patirtį bei stipriąsias puses.

Everard ir Morris (1990) teigia, kad mokyklų vadovų bendravimas su pašaliečiais yra vienas iš nemėgstamiausių jų veiklos aspektų. Anne Jones (1987), tyrinėjusi mokyklų direktorius, pastebėjo, kad santykiams su aplinkiniu pasauliu jie skiria nepakankamai dėmesio, mokyklos tarybos nariai dažnai esti didesnio pykčio šaltinis nei vietos švietimo valdžia, o tėvai greičiau pakenčiami negu gerbiami. Dauguma vadovų toli gražu netrokšta, kad jiems kas nors padėtų tuos santykius tvarkyti, ir nori tik apsiginti nuo įsibrovėlių. Tačiau šis kelias yra pražūtingas. Mokyklos nėra ir negali būti uždaros sistemos. Tam, kad klestėtų ir reaguotų į pokyčius, jos negali visiškai atsitverti nuo aplinkos. Vadovai turi stengtis reguliuoti ryšius su aplinka ir formuoti partnerystės santykius bei tarpusavio supratimą. Tėvai ir mokytojai konfliktuoja tarpusavyje ir neteisingai vieni kitus supranta dažniausiai dėl nežinojimo. Jie vieni apie kitus prisigalvoja nebūtų dalykų. Kuo daugiau apsitveriname, tuo menčiau vieni kitus suprantame. Mokyklos lygiai taip pat kaip ir kitos organizacijos turi kurti savo įvaizdį ir aktyviai formuoti savo santykius su visuomene; antraip aplinkinis pasaulis susidarys savąjį (galbūt klaidingą) įspūdį apie tai, kas vyksta mokyklos viduje. Kai į mokymo programų formavimą bei įgyvendinimą įtraukiami ne tik mokytojai, bet ir tėvai, pastarieji gali pasidaryti mokyklos užtarėjai. Mokykla, kur lankytojai laukiami ir gerai jaučiasi, tikriausiai nesužadins sau priešiško. Vadovai turi puoselėti vaisingus santykius su mokinių tėvais. Tėvams ir mokytojams daug lengviau kartu negu atskirai išspręsti problemas. Tėvų nuostatos daro didelę įtaką vaikų pažangai; taigi mokyklos, kurios imasi šviesti tėvus, gali praturtinti savo patirtį. Tėvai turi daug nepanaudotų gabumų ir geros valios atsargų. Be to, jie, kaip leidžia manyti daugelis tyrimų, norėtų labiau įsitraukti į mokyklos gyvenimą. Mortimore ir kt. (1988) teigia, kad mokyklos darbo veiksmingumas labai priklauso nuo tėvų dalyvavimo. Pedagogikoje mokytojai už tėvus gal ir pranašesni, tačiau vadybos srityje daugelis tėvų gali nenusileisti mokytojams.

Kita vertus, nuo nepatenkintų tėvų mokyklai vis tiek nepavyks išsisukti. Mokytojai visuomet turi atsižvelgti į tėvų jausmus ir juos gerbti, net jei jie atrodo nepamatuoti. Everard ir Morris (1990) pataria: jums reikia suprasti, kad ir jūs tikriausiai jaustumėtės

panašiai, jei iš pradžių apie mokyklą tik tiek mažai žinotumėte. Pagrindinis principas, kuriuo reikėtų vadovautis, bendraujant su nepatenkintais tėvais – įsijausti į kito žmogaus vaidmenį. Parodykite, kad jį gerbiate ir jums svarbi jo nuomonė. Atsižvelkite į jo interesus ir į tai, ko jis stengiasi pasiekti, bendraudamas su mokykla. Venkite ilgų monologų; geriau klauskite, kad tėvai įsidėmėtų, kokias problemas ir kliūtis būtų galima sušvelninti. Duokite laiko svarbiausiems dalykams įsisąmoninti. Niekada neužbaikite susitikimo, nieko nesutarę: bent jau sutarkite, kada kitą kartą susitiksime.

Ainscow ir Muncey (1989) teigia, kad mokytojai tėvus gali suvokti kaip:

- Kliūtį. Pavyzdžiui, mokytojas gali manyti, kad tėvai, kurių vedybinis gyvenimas nėra normalus arba jie abejingi vaikų auklėjimui, galbūt trukdo vaiko pažangai ir blogina jo padėtį.
- Išteklius/priemonę. Mokytojai gali manyti, kad tėvai yra potencialūs pagalbininkai. Pavyzdžiui, jie padeda vaikui namuose mokyti skaityti.
- Mokytojas gali pajusti, kad nebūtina elgtis su tėvais kaip profesionalui su klientu. Galima dirbti ir kaip lygus su lygiu.
- Vartotoją. Kai kurie tėvai įsivaizduoja, jog mokykla teikia paslaugas, o jie turi teisę reikšti nepasitenkinimą, jeigu ji neduoda to, ką sako turinti duoti. Jei tėvai laikosi tokio požiūrio, iškart atsiduria vartotojo vaidmenyje.

Tėvų požiūriai į mokyklą ir mokytojus esti įvairūs. Dažnai tėvų požiūris į mokytojus grindžiamas jų pačių patirtimi mokykloje. Jei ta patirtis buvo neigiama, tėvai gali mokyklą laikyti institucija, kuri žmones blogai veikia. Dėl to svarbu, kad bendravimas tarp mokyklos ir tėvų būtų efektyvus. Tėvams susitikus su mokytojais, atsiranda daug progų konfliktui, tačiau kruopščiai planuojant ir sumaniai organizuojant pokalbius, daugelio jų galima išvengti.

Ainscow ir Muncey (1989) tyrime mokinių tėvų buvo prašoma apibūdinti, kokią informaciją pedagogai turėtų teikti šeimoms. Tėvai dažniausiai pageidavo teisingos, glaustos ir vertingos informacijos. Jie norėjo gauti tam tikrų praktinių patarimų, kaip spręsti problemas, ir tam tikros informacijos apie jų vaiko ilgalaikius rezultatus. Tėvai kalbėjo ir apie informacijos pateikimo būdą. Jie sakė: "Būtų galima sutaupyti nemažai jėgų, ir, ko gero, sparčiau žengti pirmyn, jei mus laiktų suaugusiais ir elgtųsi kaip su suaugusiais. Mums patiktų, jei mums paaiškintų terminus. Profesinis sąžiningumas ir atvirumas sustiprintų mūsų pasitikėjimą".

Kitos tėvų grupės buvo prašyta patarti profesionalams, kaip geriausia bendrauti su tėvais. Jie pasiūlė tokius keturis dalykus:

- Būti nuoširdiems ir atviriems. Pasiteisinimus ir miglotus aiškinimus tėvai dažnai interpretuoja kaip pernelyg gynybišką nuostatą arba paprasčiausią išsisukinėjimą.
- Klausytis/išklausyti. Mokytojai turi pripažinti, kad visi tėvai apie savo vaikus žino tokių dalykų, kurių jie galbūt nežino. Tos jų žinios gali labai praversti, padedant vaikui įveikti sunkumus.
- Nebijoti sakyti "Aš nežinau". Tėvai paprastai vertina sąžiningumą, o tai gali padėti sustiprinti partnerystės tarp šeimos ir mokyklos jausmą.
- Skatinti. Tėvai jaučia, kad jiems reikia mokytojų padrąsinimo ir patikinimo, o ne kaltinimų.

Turint omenyje šias mintis, mokyklai vertėtų pagalvoti, kaip ji įtraukia tėvus į mokyklos gyvenimą. Epstein (1995) siūlo tokį veiklos būdų sąrašą, parodantį, kaip ugdymo įstaiga galėtų įtraukti tėvus į savo gyvenimą:

- Tėviškai – kiekvienuose namuose padėdama kurti tokią aplinką, kuri skatintų vaikus mokytis ir patartų, kaip tai daryti.
- Bendraudama – aiškiai ir tiesiai informuodama tėvus apie savo veiklą, mokomąsias programas ir mokinių pažangą.
- Savanoriškai – naudodamasi tėvų ir bendruomenės pagalba ir ją skatindama.
- Patardama tėvams, kaip padėti vaikams namuose rengti pamokas, užsiimti kita su mokomąja programa ir mokykla susijusia veikla.
- Priimdama sprendimus – į šį procesą įtraukdama tėvus, taip pat skatindama juos vadovauti, kai aptariami svarbūs mokyklos reikalai.
- Bendradarbiaudama su bendruomene – pasinaudodama tam tikrais jos ištekliais ir paslaugomis, kad padėtų šeimoms ir mokiniams.

Morgan (1992) savo ruožtu nurodo tokius punktus, į kuriuos būtina atsižvelgti, siekiant naudingos tėvų ir mokyklos partnerystės:

- Partnerystės programai ir veiklai reikia skirti nemažai dėmesio, jei norima, kad jos būtų naudingos, taupytų laiką, jėgas ir išteklius.
- Bendradarbiavimas turi būti humaniškas. Daug partnerystės programų įstringa galybėje biurokratiškų struktūrų. Programose dalyvaujantys žmonės nori gauti visą reikiamą informaciją ir jaustis darą tam tikrą įtaką.
- Turi būti aiškūs visi parametrai. Jei esama kai kurių apribojimų ir draudimų, kurių partneriams privalu paaisyti, tai juos reikia atvirai išsakyti. Jei žmonės kviečiami pasidalyti informacija, turėtų būti aišku, kad tai nebus sprendimus priimančios forumas. Niekas labiau nenuvilia, kaip „suplanuotas atradimas“, kuomet, nors viskas jau nuspręsta, atsakingas asmuo organizuoja diskusijas, kol kas nors pasako „teisingą“ atsakymą ir tuo diskusijos baigiamos.
- Mokyklos personalas turi imtis iniciatyvos. Labai svarbu, kad pačioje mokykloje vyrautų bendradarbiavimo atmosfera, jei norime, kad žmonės pasijustų pakviesti ilgalaikiai partnerystei.
- Reikia išsiaiškinti konfliktuojančius interesus. Kartais tėvų tarybos ir kiti įgaliojami asmenys stengiasi spręsti vien savas problemas, tuo pakenkdami organizacijai kaip visumai.
- Turi būti numatyti atitinkami ištekliai. Kad programa būtų įgyvendinta, jai reikia skirti laiko, jėgų, tam tikrą finansinę ir materialinę paramą. Jei, tarkim, bus dirbama su imigrantų tėvais, greičiausiai prireiks vertėjų. Dėl lėšų trūkumo yra žlugę daug perspektyvių programų. Labai sveikintinas tėvų ir bendruomenės dalyvavimo skatinimas, tačiau tam reikia numatyti papildomus išteklius.
- Iškyla lygybės klausimas. Mokyklų bendruomenių išgalės nevienodos. Kai kurios jų gali tuoju pat nupirkti kompiuterių, sportinės įrangos, knygų bei kitų mokyklai reikalingų daiktų. Kaip mokyklos jurisdikcija garantuoja tam tikrą lygybę? Jei švietimo dėmesio centras krypsta nuo indėlio į rezultatą, finansuojančioji organizacija turėtų visiems vaikams užtikrinti lygias teises į mokslą. Beprasmiška eikvoti milijonus naujoms mokomosioms programoms ir testams, kai begalei vaikų trūksta pagrindinių mokymosi išteklių. Be to, reikia rasti būdų garantuoti, kad į ugdymo įstaigos, mokyklos tarybos ir administracijos veiklą būtų įtraukti atstovai iš visų socialinių ir ekonominių grupių. Kyla didelis pavojus, kad šios naujos struktūros taps priemone viskuo patenkintai viduriniajai klasei įtvirtinti egzistuojantį status quo.

S. Redding (2000) atkreipia dėmesį į galimas klaidas ir problemas, kurių reikėtų vengti, norint užtikrinti sėkmingą tėvų įtraukimą:

- Pernelyg siauras tėvų įtraukimo proceso supratimas. Kartais manoma, kad tėvų įtraukimas – tai tiesiog oficialių susirinkimų ar kitų mokyklos renginių lankymas. Pernelyg mažai dėmesio skiriama vaikų ir tėvų santykiams namuose.
- Pernelyg maži mokyklos personalo lūkesčiai. Pavyzdžiui, neretai manoma, kad vienišos motinos arba žemu socioekonominiu statusu pasižymintys tėvai nepajėgs suteikti jokios pagalbos ir neįstengs bent kiek aktyviau dalyvauti mokyklos gyvenime.
- Mokytojų pasirengimo stoka. Mokytojai nesugeba įtraukti tėvų taip, kad jų įsitraukimas praturtintų ugdymo procesą.
- Tėvų užimtumas dažnai neleidžia jiems susitikti su mokytojais tokiu laiku, koks yra parankiausias mokyklos personalui.
- Neigiama tėvų patirtis ir psichologinės nuostatos, verčiančios juos vengti kontaktų su pedagoginiu personalu.

MOKSLEIVIŲ TĖVŲ NUOSTATŲ TYRIMAI LIETUVOJE

Nors tėvai yra viena iš labiausiai suinteresuotų švietimo eiga ir rezultatais visuomenės grupių, platesnių jų nuomonės specializuotų tyrimų Lietuvoje nebuvo. Fragmentiški klausimai apie tėvų nuostatas ir ko pati mokykla tikisi iš tėvų buvo įtraukti į vieną ar kitą tyrimą. Trumpai juos apžvelkime.

Tarptautiniame TIMSS-1999 tyrime mokyklų vadovai nurodė, ko jų mokykla tikisi iš keturiolikmečių (aštuntųjų klasių) moksleivių tėvų (tyrimo imtis – 150 atsitiktinai atrinktų Lietuvos mokyklų). 1-4 diagramose pateikti 38 šalių mokyklų vadovų atsakymai. Jie leidžia pamatyti, kaip skiriasi įvairių šalių mokyklos ir tėvų bendradarbiavimas. Lietuvos mokyklų vadovai daugiausiai tikisi tėvų pagalbos užklasinėje veikloje, mažiausiai – tiesioginės pagalbos pamokose. Natūralu, kad ekonomiškai silpniau išsivysčiusių šalių mokyklų vadovai labiau tikisi tėvų pagalbos ir sprendžiant mokyklos finansines problemas. Namų darbai tradiciškai (jie ir vadinami "namų") turėtų būti ir tėvų rūpestis – taip mano daugumos šalių mokyklų vadovai.

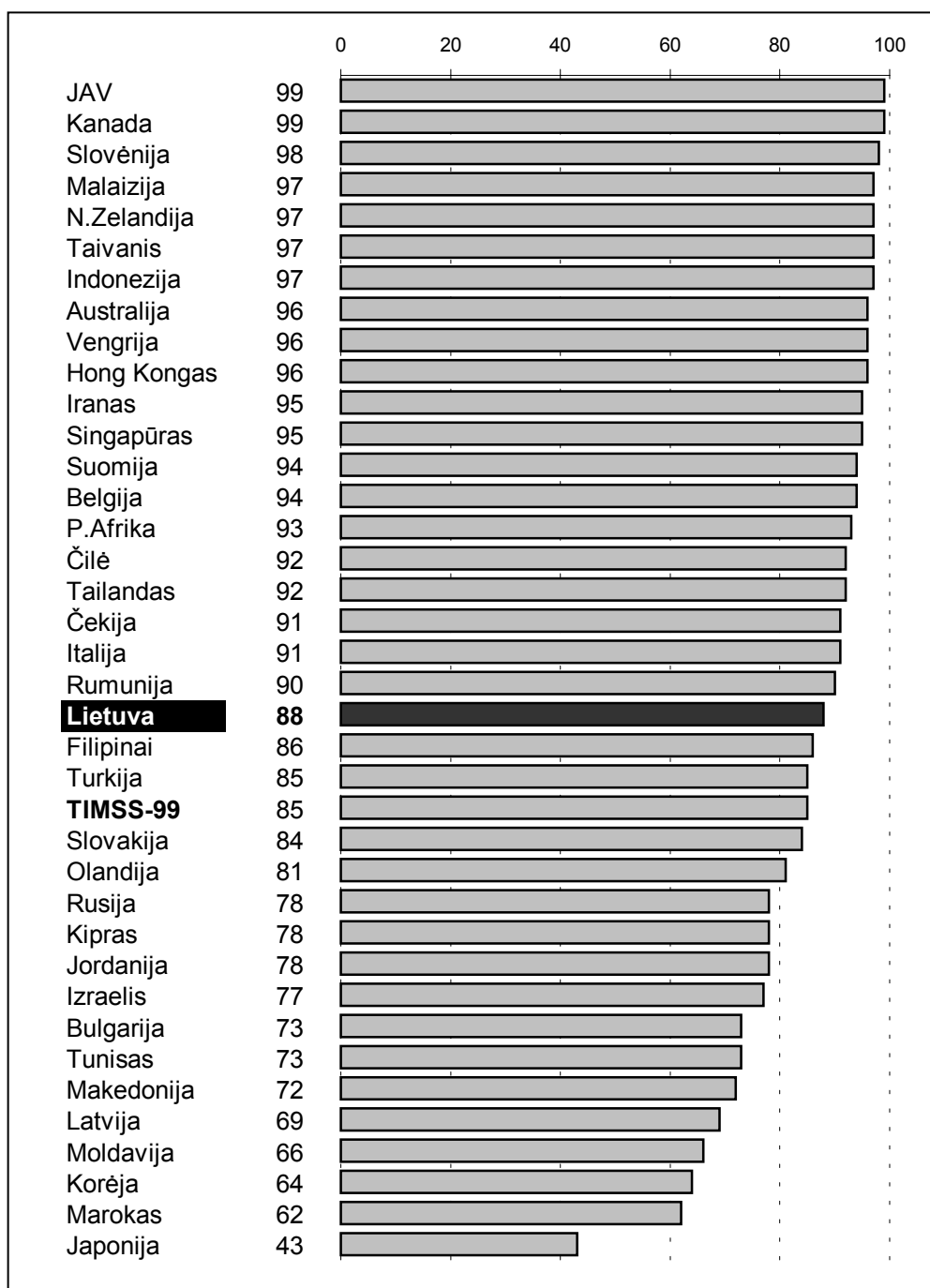
Detaliau nagrinėjant Lietuvos mokyklų vadovų atsakymus, matyti ir miestų, rajonų centrų bei kaimo vietovių mokyklų skirtumai. Pvz. paramos finansinėse mokyklų problemose labiau tikisi miesto mokyklų vadovai, o rūpintis vaiko priešpiečiais mokykloje – kaimo mokyklų vadovai.

1 lentelė. Ko tikisi Lietuvos skirtingų regionų mokyklų vadovai iš moksleivių tėvų.

Mokykla iš moksleivių tėvų tikisi...	mieste	Raj. centre	kaime	Iš viso
	%	%	%	%
padėti mokytojui pamokoje	18,2	9,4	7,7	11,4
rinkti lėšas mokyklai	81,8	54,7	54,9	62,4
būti tikriems, kad jų vaikas atlieka namų darbus	86,4	92,2	84,3	87,7
padėti mokytojams ekskursijose/kelionėse	100,0	100,0	100,0	100,0
įdėti savo vaikui maisto priešpiečiams	40,9	49,1	60,8	50,7

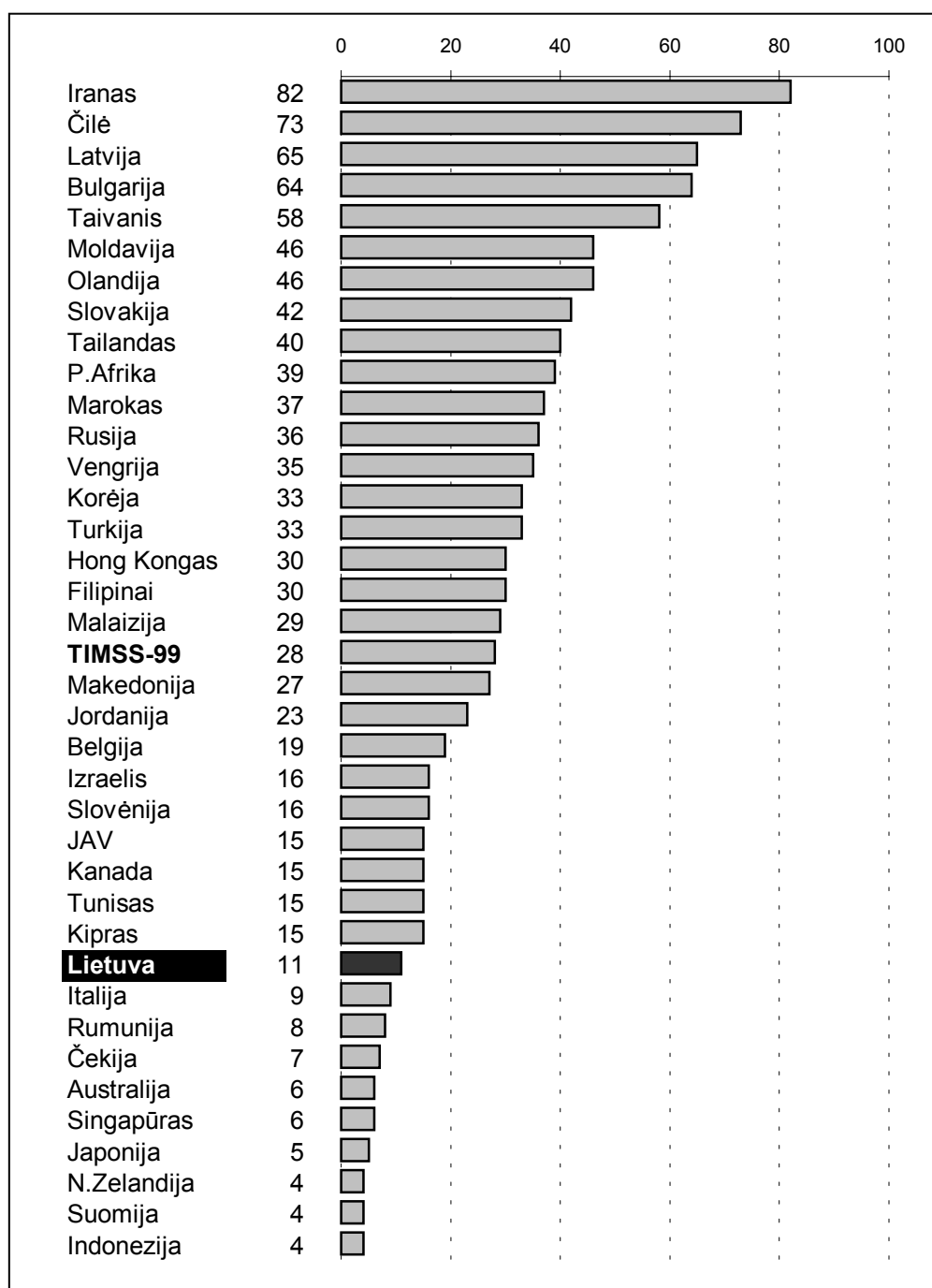
Šaltinis: tarptautinis TIMSS-R tyrimas, 1999

1 diagrama. Mokykla iš moksleivių tėvų tikisi, jog šie rūpintųsi, kad jų vaikas atliktų namų darbus (moksleivių, kurių mokyklos vadovai to tikisi iš tėvų, procentinė dalis šalyse).

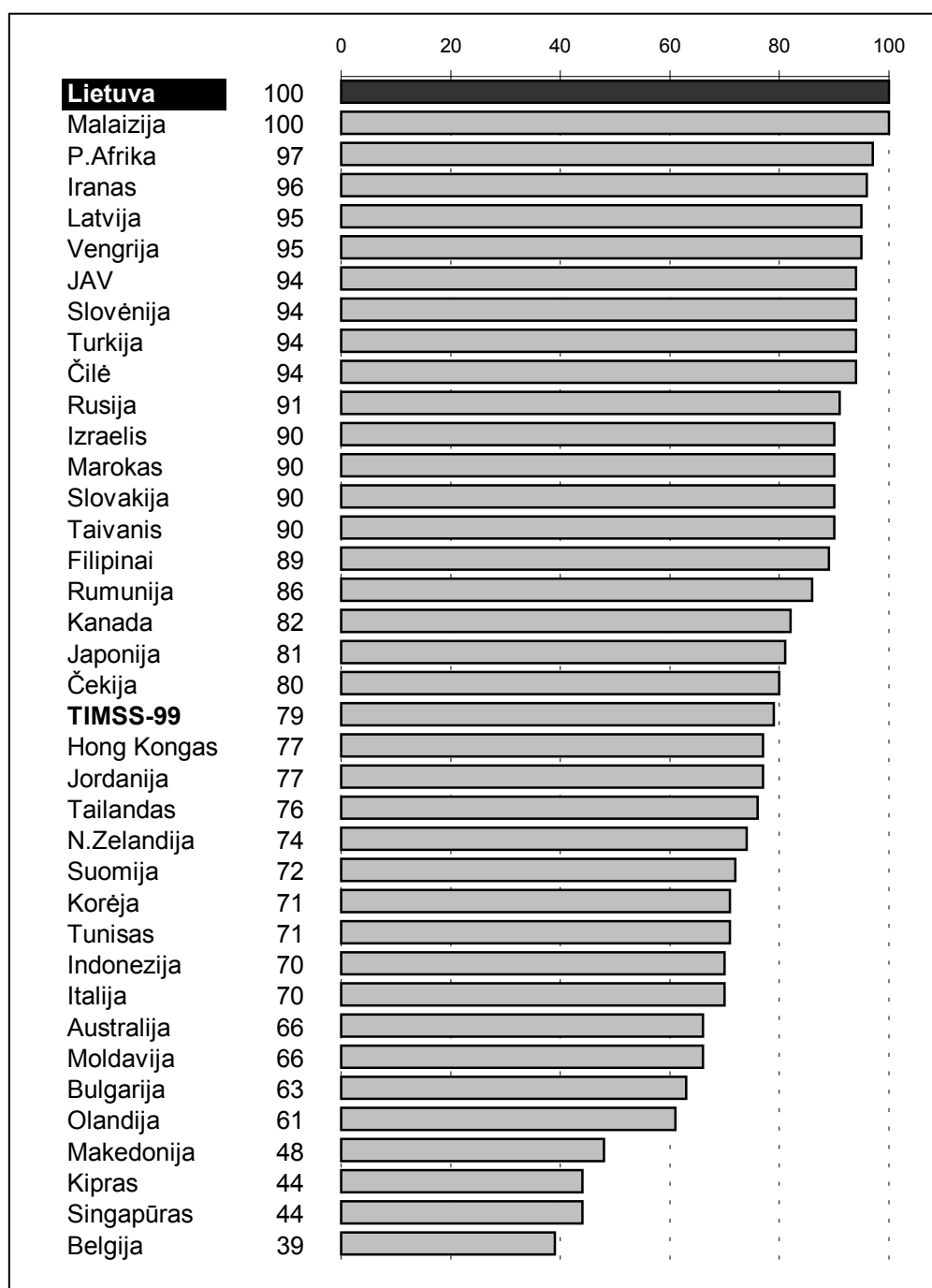
Šaltinis: tarptautinis TIMSS-R tyrimas, 1999

2 diagrama. Mokykla iš moksleivių tėvų tikisi, kad jie būtų mokytojo pagalbininkais pamokose (moksleivių, kurių mokyklos vadovai to tikisi iš tėvų, procentinė dalis šalyse).

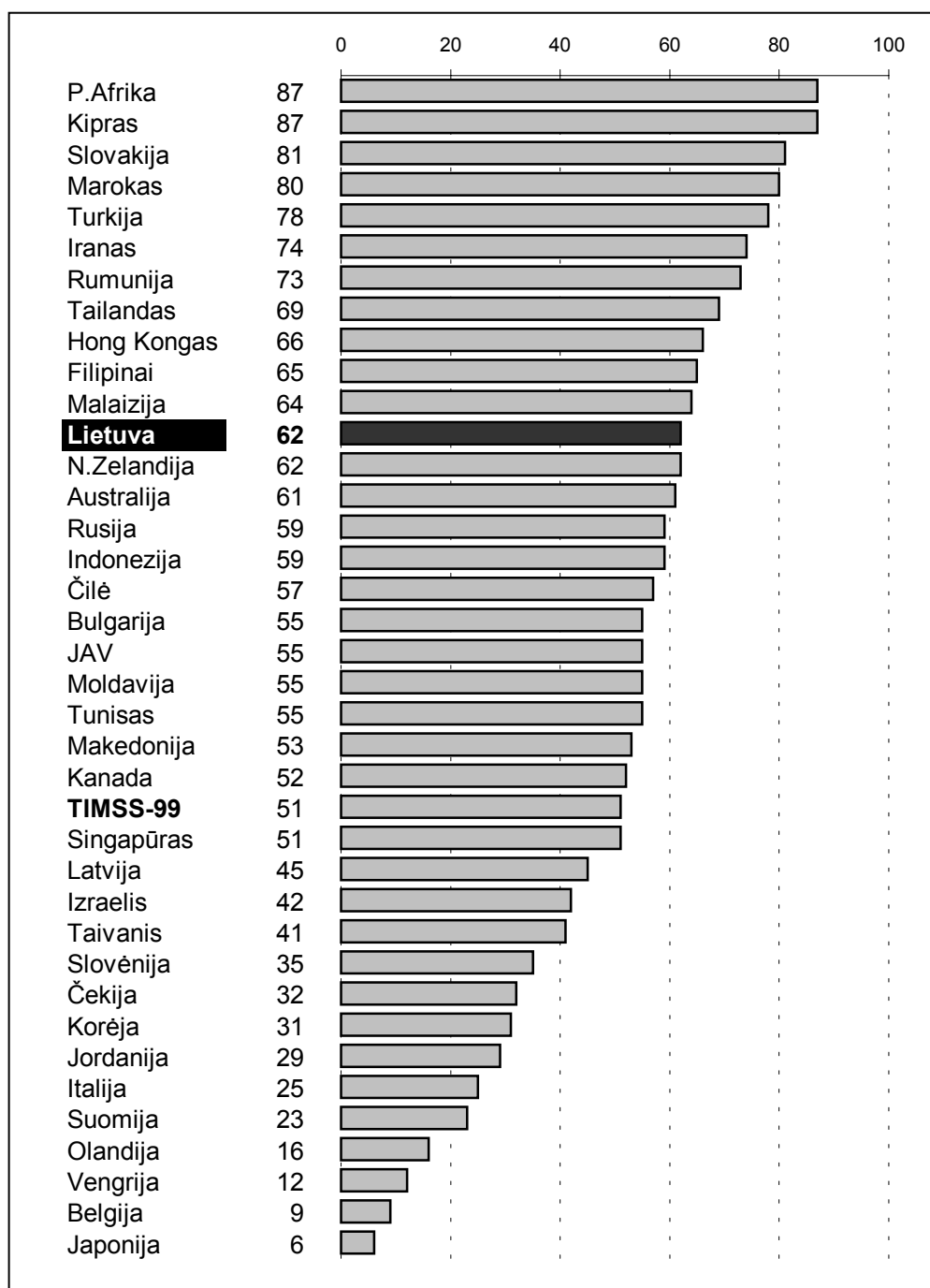
Šaltinis: tarptautinis TIMSS-R tyrimas, 1999

3 diagrama. Mokykla iš moksleivių tėvų tikisi, kad jie padėtų mokytojams ekskursijose ir išvykose (moksleivių, kurių mokyklos vadovai to tikisi iš tėvų, procentinė dalis šalyse).

Šaltinis: tarptautinis TIMSS-R tyrimas, 1999

4 diagrama. Mokykla iš moksleivių tėvų tikisi, kad jie padėtų rinkti lėšas mokyklai (moksleivių, kurių mokyklos vadovai to tikisi iš tėvų, procentinė dalis šalyse)

Šaltinis: tarptautinis TIMSS-R tyrimas, 1999

Tiesiogiai moksleivių tėvai buvo apklausti tarptautinio IEA PIRLS tyrimo metu. Specialioje anketoje, skirtoje 4-tųjų klasių tėvams, daugiausiai klausimų buvo vaiko skaitymo ugdymų vystymui (kaip šie gebėjimai buvo vystomi namuose iki mokyklos, kokia yra vaiką supanti namų aplinka ir kaip ji įtakoja tų gebėjimų plėtotę). Keliais klausimais buvo stengiamasi sužinoti tėvų nuomonę apie vaiko pasiekimų vertinimą (žr. 2-3 lenteles).

2 lentelė. Tėvų, kuriems (ne)pakanka informacijos apie savo vaiko pasiekimus mokykloje, dalis (%).

Visiškai pakanka	66,3
Iš dalies pakanka	28,3
Iš dalies nepakanka	3,9
Visiškai nepakanka	1,6

Šaltinis: tarptautinis PIRLS 2001 tyrimas

3 lentelė. Tėvų, kurie mano, kad jų vaiko pasiekimai mokykloje vertinami (ne)objektyviai, dalis (%).

Objektyviai	62,8
Iš dalies objektyviai	31,9
Iš dalies neobjektyviai	4,0
Visiškai neobjektyviai	1,4

Šaltinis: tarptautinis PIRLS 2001 tyrimas

Kitas klausimas buvo apie centralizuotai rengiamus diagnostinius testus: ar jie galėtų/turėtų būti naudojami pradinėje mokykloje, kam turėtų būti žinomi testų rezultatai. Dauguma tėvų pasisako už tokių testų naudojimą mokymo procese (žr.4 lentelę).

4 lentelė. Tėvų nuomonė apie centralizuotai rengiamus diagnostinius testus pradinės mokyklos moksleivių pasiekimų vertinimui (sutinkančių su teiginiu tėvų dalis).

Pradinėje mokykloje moksleivių pasiekimai neturėtų būti vertinami testais	11,8
Moksleivių pasiekimai gali būti vertinami testais, tačiau rezultatai turėtų būti žinomi tik mokančiam mokytojui	3,0
Moksleivių pasiekimai gali būti vertinami testais, tačiau rezultatai turėtų būti žinomi tik mokančiam mokytojui ir moksleivio tėvams	63,3
Moksleivių pasiekimai gali būti vertinami testais, kurių rezultatai gali būti žinomi visiems švietimo specialistams	21,8

Šaltinis: tarptautinis PIRLS 2001 tyrimas

TĖVŲ NUOMONĖS APIE ŠVIETIMĄ TYRIMAI KITOSE ŠALYSE

ETS Švietimo testavimo agentūros (Educational Testing Service, JAV) 2001 metų visuomenės nuomonių tyrimas apie švietimą

Siekis sužinoti visuomenės ar tėvų nuomonę apie švietimo sistemą, jos kaitą nėra unikalūs. Moksleivių tėvų apklausos atliekamos vykdant tarptautinius ir nacionalinius tyrimus. Švietimo testavimo agentūra (Educational Testing Service, JAV) 2001 paskelbė ataskaitą apie JAV visuomenės nuomonės tyrimą „Pamatuotas atsakas: amerikiečiai apie švietimo reformą“ (A Measured Response: Americans on Educational Reform). Taikyta anketinės apklausos ir interviu metodika. Apklausoje dalyvavo 1054 suaugusiųjų ir tėvų (toliu-*visuomenė*). Be to buvo apklausiami švietimo darbuotojai ir visų lygių švietimo politikai. Ataskaitoje rašoma, kad svarbiausios išryškėjusios nuostatos yra geresnis švietimo finansavimas ir atsiskaitomybė.

Švietimas ir gyvenimo kokybė

Dauguma respondentų atsakė, kad būtent švietimas labiausiai sąlygoja gyvenimo kokybę. Siek tiek mažiau balsų surinko (*čia pateikiama mažėjančių balsų tvarka*): šeimos vertybės; nusikalstamumas ir narkotikai; ekonomika; mokesčiai ir pajamos; sveikatos apsauga; aplinka.

Tuo pačiu pažymima, kad daugumos nuomone, mokyklos galėtų dirbti geriau, nes įvertino mokyklų darbą kaip 'vidutinišką'. Tačiau, kai buvo klausiama apie konkrečią žinomą mokyklą, ar apie tą, kurioje mokosi respondentų vaikai, atsakymai buvo palankesni. Tiesa, smarkai išsiskyrė skirtingas pajamas turinčių respondentų vertinimai: mokyklų darbą įvertino kaip gerą ir labai gerą 69 proc. didžiausias pajamas turinčių respondentų ir tik 1 proc. mažiausias pajamos gaunančių respondentų. Net 56 proc. mažiausias pajamos gaunančių respondentų mano, kad mokyklos dirba blogai arba patiria krizę. Jungtinėse Valstijose iš tikrųjų mokyklos labai skiriasi pagal tai, kokios socialinės ir turtinės padėties gyventojų rajone jos yra įsteigtos. Tai įvardinta kaip nacionalinė švietimo problema, nes neužtikrinamos lygios galimybės švietime, o pati socialinės atskirties problema multiplikuojama per švietimą. Taip švietimo sistema prisideda prie socialinių ir ekonominių skirtumų įtvirtinimo. Švietime taikomi teisingumui nusižengiantys santykių modeliai, kuomet paisoma lyties, pajamų dydžio, gyvenamosios vietos, tautybės ar rasės. Prie šių švietimo spragų kartais prisideda mokymo programos, palaikydamos ir platindamos stereotipus bei išankstines nuostatas tam tikrų visuomenės grupių atžvilgiu. Socialinė įtampa kelia rimtą grėsmę socialiniam ir politiniam šalies stabilumui.

Švietimo finansavimas ir administravimas

Nors dauguma respondentų atsakė, kad švietimo finansavimas turėtų būti geresnis, tačiau, jie taip pat mano, kad vien geresnis finansavimas nenulems teigiamų švietimo poslinkių. Dauguma pasisakė už žymiai griežtesnę išlaidų švietimui kontrolę. Ryški respondentų nuomonė, kad švietimo kokybė būtų geresnė, jei būtų sustiprinta mokytojų ir švietimo administratorių tiesioginė atsiskaitomybė už moksleivių mokymosi rezultatus. Pavyzdžiui, visuomenės, švietimo darbuotojų ir švietimo politikų respondentų grupių dauguma pasisako, kad turi būti palengvinta galimybė atleisti prastai dirbančius mokytojus.

Kai respondentams buvo pateiktas sąrašas švietimo problemų, nepriklausomai nuo respondentų afiliacijos valstijai, partijai, pajamoms ir kitoms charakteristikoms, visi nurodė nepakankamą tėvų dalyvavimą (parent involvement) kaip didžiausią problemą

(47 proc. visų respondentų). Kitos problemos, pagal balsus: drausmės trūkumas klasėje – 28 proc., nepakankamas finansavimas 22 proc., per didelis moksleivių skaičius klasėse – 19 proc., per mažai gerų mokytojų – 19 proc., nemotyvuoti mokytojai – 13 proc., ugdymo turinio – 11 proc., prastas mokyklų administravimas – 10 proc..

Dauguma respondentų pasisakė už tai, kad vietinė-valstijų administracija turėtų daugiau įtakos sprendžiant, kaip tinkamiausiu būdu išleisti centralizuotus-federalinius fondus (programiniu principu federalinės vyriausybės papildomai prie valstijų biudžetų skiriamos lėšos) švietimui, tačiau mano, kad finansuotinos programos turi būti nustatomos centralizuotai, o ne valstijų lygmenyje. Pavyzdžiui, buvo klausama apie išsilavinimo standartus - kuriame valdymo lygmenyje jie būtų teisingiausiai parinkti (nebūtų nustatyti per žemi standartai). Už tai, kad standartai turi būti nustatyti federaliniame lygmenyje pasisako 43 proc. respondentų, o už tai, kad valstijos lygmenyje – 38 proc. respondentų.

Apie Amerikos švietimo valdymą respondentai pasidalijo į dvi (pagal atsakiusiųjų procentą) priešingai manančias grupes. Beveik taip pat respondentai pasiskirstė į tuos, kurie mano, kad centrinės (federalinės) valdžios įtaka švietimo politikai yra per didelė (46 proc.), ir tuos, kuriems atrodo, kad centrinės (federalinės) valdžios įtaka švietimo politikai yra per maža (42 proc.).

Paklausus, kaip reikėtų spręsti švietimo problemas, respondentai pasirinko šiuos atsakymus: (pasirinko atsakymus *pritaria* ir *labai pritaria*):

- pasamdyti daugiau mokytojų, kad sumažėtų moksleivių skaičius klasėse – 89 proc. (60 proc. *labai pritaria*);
- padidinti mokytojų atlyginimus, kad profesija taptų patrauklesnė kvalifikuotiems specialistams – 89 proc. (59 proc. *labai pritaria*);
- geriausiems (20 proc.) mokytojams mokėti dvigubą atlyginimą – 81 proc. (36 proc. *labai pritaria*);
- tikslinis mokesčių padidinimas mokykloms statyti ir renovuoti – 78 proc. (37 proc. *labai pritaria*);
- tikslinis mokesčių, skirtų švietimui, padidinimas – 70 proc. (27 proc. *labai pritaria*);
- skirti daugiau pinigų charterinėms mokykloms – 59 proc. (19 proc. *labai pritaria*).

Taigi, Amerikos mokesčių mokėtojai net pasiryžę mokėti didesnius mokesčius, kad švietimo problemos spręstųsi.

Paklausus, kaip reikėtų didinti atsakomybę ir atsiskaitomybę už švietimo rezultatus, respondentų grupės remia šias priemones:

	Visuomenė	Švietimo darbuotojai	Švietimo politikai
Suteikti galimybę lengviau atleisti prastai dirbančius mokytojus	89%	80%	86%
Sukurti išsilavinimo standartus ir testavimo sistemą	83%	75%	74%
Padidinti tiesioginę mokytojų ir mokyklų atsakomybę už moksleivių testų rezultatus	77%	47%	61%

Saltinis: A Measured Response, ETS, 2001:

Akivaizdu, kad respondentų grupių nuomonės išsiskyrė. Švietimo darbuotojai, kad jie gali likti vieninteliais 'atpirkimo ožiais' dėl prastų moksleivių mokymosi rezultatų. Rezultatai priklauso ne tik nuo mokytojo, mokyklos, bet ir nuo kitų faktorių, ir nuo paties moksleivio, tėvų, aplinkos ir bendruomenės. Švietimo darbuotojų atsakymai ir į kai

kuriuos kitus klausimus akivaizdžiai rodo nepalankų jų požiūrį į siekius panaudoti moksleivių mokymosi rezultatus (pagal standartizuoto testavimo duomenis), kaip vienintelį objektyvų mokyklos kokybės matą.

Visuomenės nuomonė apie švietimo reformą

Šių (2001) metų pradžioje prezidento Bušo administracija įteikė Kongresui švietimo reformos 'Leave No Child Behind' programos įstatymą. Ši programa buvo labai plačiai komentuojama spaudoje, vyko debatai. Aptiriamos apklausos respondentai buvo klausiami, ar jie žino ir kaip jie vertina prezidento Bušo administracijos paskelbtą švietimo reformos 'Leave No Child Behind' programą. Paaiškėjo, kad 43 proc. respondentų mažai ką tegirdėjo ir dėl to neturi nuomonės apie ją, 30 proc. vertina teigiamai, 18 proc. neigiamai, 9 proc. neapsisprendė dėl savo nuomonės. Išsiskyrė respondentų, susijusių su švietimu tiesiogiai ir visiškai nesusijusių vertinimai: švietimo darbuotojų ir politikų 34 proc. vertina reformą nepalankiai, o tarp nepriklausomų respondentų, nepalankiai vertinančių reformą yra 18 proc..

Viena iš reformos plano idėjų yra susieti mokyklos finansavimą su mokymosi rezultatais ir leidimu moksleiviui pereiti į kito rajono geresnę mokyklą. Už idėją susieti finansavimą su rezultatais pasisako 58 proc. nepriklausomų respondentų, o 68 proc. švietimo darbuotojų kategoriškai nesutinka su idėja. Dėl mokyklų laisvo pasirinkimo sutinka 68 proc. nepriklausomų respondentų, o 56 proc. švietimo politikų nesutinka.

Nuomonė apie testavimą

Apklausos organizatoriai siekė sužinoti visuomenės nuomonę apie vertinimą ir testavimą. Testavimas Amerikoje yra plačiai paplitęs moksleivių žinių vertinio būdas. Už moksleivių testavimą pasisakė 68 proc. respondentų, prieš – 22 proc.. Paklausti apie testavimo plusus ir minusus, respondentai atsakė taip:

Testavimo plusai		Testavimo minusai	
Leidžia nustatyti blogai dirbančias mokyklas	46%	Testavimo rezultams teikima per didelė reikšmė	38%
Garantuoja bendrąjį raštingumą	45%	Testai yra tendencingi ir neobjektyvūs	38%
Leidžia nustatyti blogai besimokančius moksleivius	40%	Mokymo procesas orientuojamas į testavimą	37%
Testavimo rezultatus galima objektyviai palyginti	38%	Per didelė federalinės valdžios įtaka	29%
Užtikrina švietimo standartus	30%	Testavimui skiriama per daug laiko	28%

Šaltinis: A Measured Response, ETS, 2001:

Tyrėjai daro išvadą, kad Amerikos visuomenė vertina testavimą kaip priemonę patikrinti, ar pasiekti išsilavinimo standartai. Kita vertus akivaizdus susirūpinimas, kad testavimo rezultatai nebūtų absoliutinami ir neturėtų per didelės įtakos ugdymo procesui.

Išvados

Apibendrintos išvados, kurias padarė apie visuomenės nuomonę šio tyrimo organizatoriai:

- Švietimo reformai, kurią paskelbė Busho administracija, visuomenė ir švietimo darbuotojai, švietimo politikai iš esmės pritaria, tačiau visuomenė menkai apie ją žino.
- Visuomenės palankumas šiai reformai akivaizdesnis nei pedagoginės bendruomenės.
- Visuomenės nuomone tam, kad mokyklos dirbtų geriau, federalinė vyriausybė tirėtų skirti švietimui daugiau lėšų, bet reikia padidinti vietinės valdžios įgaliojimus skirstyti šias lėšas;
- Mokyklų sėkmingo vertinimo vienu iš rodiklių galėtų būti nacionalinis testavimas, bet negalima jo absoliutinti, kaip vienintelio mokyklos sėkmės mato.
- Visuomenės nuomonė dėl mokyklų vertinimo, nacionalinio testavimo, finansinių svertų naudojimo būdų skiriasi nuo švietimo darbuotojų nuomonės.

MOKSLEIVIŲ TĖVŲ NUOSTATŲ TYRIMO TIKSLAI

Šiuo Lietuvos moksleivių tėvų tyrimu siekiama pažiūrėti į kai kurias švietimo problemas iš mokesčių mokėtojų ir paslaugų vartotojų pusės. Interesų grupės požiūrių analizė gali pasitarnauti tiek švietimo sistemos problemų identifikavimui, tiek ir efektyvesnių švietimo politikos sprendimų priėmimui, anksčiau priimtų sprendimų koregavimui. Iš kitos pusės, tėvų apklausa nėra pakankamai reprezentatyvi, kad ją galėtume laikyti visuomenės apklausa. Tikėtina, kad visuomenės nariai, neturintys mokyklinio amžiaus vaikų, apie švietimo problemas, pvz., švietimui skirtą biudžeto lėšų dalį, gimnazijas, privačias mokyklas, gali turėti visiškai kitokią nuomonę negu moksleivių tėvai.

Moksleivių tėvų apklausos tikslas buvo sužinoti, suprasti kaip moksleivių tėvai vertina dabartinę Lietuvos švietimo būklę ir kaitą. Ne mažiau svarbus tikslas - nustatyti tėvų informuotumo apie švietimo sistemos pasikeitimus laipsnį. Norėta išsiaiškinti, kaip tėvai bendrauja su mokykla, t.y., ar yra prielaidos teigti, kad stiprėja mokyklų bendruomenės. Išskirtos konkrečios šiuo metu aktualiausios švietimo reformos temos: profiliavimas, moksleivio krepšelio įvedimas, privačių mokyklų steigimasis ir statusas, brandos egzaminų sistemos ir stojimo į aukštąsias mokyklas kaita, mokyklų tinklo pertvarkymas.

Tyrimo uždaviniai

Konkretūs tėvų nuomonės tyrimo uždaviniai buvo sužinoti, kokia tėvų nuomonė apie Lietuvos dabartinės ir tarybinės švietimo sistemų skirtumus, ar apskritai tėvai jaučia, kad švietimo sistema keičiasi. Kiek apie Lietuvos švietimo sistemos reformos eigą žino moksleivių tėvai? Ar jie pritaria ir kiek pritaria tam, kad Lietuvos vidurinės mokyklos tampa profiliuotos. Kadangi Lietuvoje labai daug mažų mokyklų tenka išsiaiškinti, ar tėvai sutinka ir siūlytų, kad mokyklų tinklas turi būti peržiūrėtas ir optimizuotas, ar apie optimizavimą nieko nežino.

Numatoma keisti mokyklų finansavimo principus. Tėvai apie tai galbūt žino iš spaudos, savo vaikų ar mokytojų. Norėta išsiaiškinti, ar "besimokančiojo krepšelio" idėjai tėvai pritaria, nepritaria, ar apie tai nieko nežino. Jau treji metai vyksta brandos egzaminų sistemos kaita, abiturientai laiko valstybinius brandos egzaminus. Ar tokiai egzaminų sistemai pritaria, nepritaria, ar apie tokius egzaminus nieko nežino. Ar sutinka su teiginiu, kad vidurinė mokykla gerai parengia brandos egzaminams ir papildoma korepetitorių pagalba abiturientams nereikalinga? Ar valstybiniai brandos egzaminai daro įtaką į universitetą objektyvesnį nei universitetiniai stojamieji?

Lietuvoje kuriasi privačios vidurinės mokyklos. Kaip vertina tėvai privačių mokyklų atsiradimą?

Kokia tėvų nuomonė apie privačias mokyklas lyginant jas su valstybinėmis bendrojo lavinimo mokyklomis? Tirta, kuriems teiginiams apie privačias mokyklas tėvai pritaria:

- Privačių mokyklų turi daugėti;
- Mokymo kokybė privačiose mokyklose yra aukštesnė;
- Gerai, kad atsiranda alternatyva valstybinėms mokykloms;
- Privačios mokyklos gali pagilinti visuomenės turtinę diferenciaciją;
- Vaikas privačioje mokykloje yra saugesnis;
- Valstybė ar tėvai turi apmokėti dalį vaiko mokymo privačioje mokykloje išlaidų;

- Mokymas privačiose mokyklose yra per brangus.

Tyrimas leido sužinoti tėvų nuomonę ar švietimo paslaugos kokybiškos ir ar gerai mokykla parengia moksleivius gyvenimui. Klausama buvo apie tai, ar tėvai jaučiasi pakankamai žinantys, kaip vaikai jaučiasi mokykloje, ar objektyviai vertinami, o taip pat apie moksleivių mokymosi krūvį bei saugumą mokykloje.

Nustatyta, kiek tėvai sutinka su šiais teiginiais:

- Už vaiko auklėjimą visada labiau atsakingi tėvai, nei mokykla;
- Reikia siekti vidurinį (12 metų) mokslą padaryti privalomu visiems Lietuvos vaikams;
- Svarbu ypatingai rūpintis kaimo mokyklomis, kurios yra ir kultūros židiniai;
- Švietimas yra prioritetinė Lietuvos biudžeto finansavimo sritis;
- Pedagogų atlyginimų didinimas neturi įtakos švietimo kokybei;
- Dauguma tėvų vadovėlius savo vaikams gali nupirkti patys;
- Reikia skirti daugiau lėšų nemokamam vaikų maitinimui mokykloje;
- Dauguma tėvų už savo vaikų lankomus būrelius (po pamokų) turi mokėti patys;
- Mažos mokyklos nesuteikia kokybiško vidurinio išsilavinimo, jas reikia stambinti;
- Mokyklų kompiuterizavimas didesnės įtakos švietimo kokybei neturės;
- Toliau gyvenančius vaikus mokykla pati turi atsivežti iki mokyklos;
- Visi Lietuvos piliečiai turi vienodas galimybes įgyti kokybišką vidurinį išsilavinimą;
- Tautinių mažumų mokyklos turi būti labiau remiamos.

Apklausa siekta išsiaiškinti, ar tėvai žino mokyklų skirtumus ir ką tėvai mano apie mokyklos pasirinkimo galimybę.

Siekta nustatyti, kokį išsilavinimą tėvai norėtų, kad įgytų jų vaikai ir ar tai priklauso nuo pačių tėvų išsilavinimo.

Tyrimo respondentų imtis

Bet kokia tėvų apklausa visada susijusi su techniniais sunkumais: kaip tai padaryti korektiškai ir greitai? Kuria dalimi vienos mokyklos tėvų atsakymai yra apspręsti tos mokyklos darbo specifiškai, tradicijomis, mokyklos socialine-ekonomine aplinka? Todėl pilnai atsitiktinės tyrimo respondentų atrankos realizuoti praktiškai neįmanoma. Šiame tyrime apsiribota 32 Šiaulių apskrities, Vilniaus ir Kauno miestų mokyklų tėvų apklausa, nepredenduojančią statistinį imties „atsitiktinumą“. Buvo stengtasi apklausti įvairių klasių, įvairių mokyklų tipų ir regionų moksleivių tėvus, nes tėvų interesai ir informatyvumas priklauso nuo vaiko amžiaus, mokyklos tradicijų. Nors daug informacijos apie švietimo reformą tėvai galėjo gauti ir tuo atveju, jei turi vyresnių vaikų. Tad tėvų buvo klausama ir apie kitus vaikus.

Bendras respondentų skaičius – daugiau nei tūkstantis (1043 respondentai) 8-12 klasių moksleivių tėvų. Anketa (žr. priedą) buvo anoniminė, nei moksleivių, nei jų tėvų vardas/pavardė klausiami nebuvo. Anketa buvo administruojama mokyklose, susitarus su jų vadovais. Visi duomenys buvo įkelti į duomenų bazę. Jos analizei buvo panaudotas statistinis SPSS paketas. Atskirų respondentų grupių atsakymų skirtumų statistiniam reikšmingumui tikrinti buvo naudotas Chi kvadrat kriterijus. Priede pateikiama statistinė tyrimo ataskaita, kurioje šie grupių skirtumai išskirti atitinkamomis žymėmis.

PAGRINDINĖS IŠVADOS

Tėvų požiūris į dabartinę Lietuvos švietimo sistemą ir jos kaitą

Dauguma tyrime dalyvavusių tėvų patenkinamai vertina dabartinę Lietuvos švietimo padėtį ir mano, kad šiuolaikinė švietimo sistema yra geresnė už tarybinę: šiandieninėje Lietuvos mokykloje galima gauti kokybišką nemokamą vidurinį išsilavinimą.

Didesnė dalis apklaustų tėvų pritaria tokiems švietimo reformos žingsniams, kaip valstybinių brandos egzaminų sistemos įvedimui, profiliuotam mokymui, mokyklų tinklo optimizavimui. Daugiausiai pritarimo sulaukia egzaminų reforma, nors dalis tėvų ir netiki, kad ji išspręs stojimo į aukštąsias mokyklas objektyvumo problemas. Tiesa, pakankamai nemaža tėvų grupė – apie 20-30 proc. – šias idėjas vertina nepalankiai. Dauguma tėvų neutraliai žiūri į privačių mokyklų atsiradimą, o maždaug 20 proc. apklaustųjų privataus švietimo sektoriaus plėtrą vertina neigiamai.

Apie dabarties ir praeities mokyklą

Tėvams lyginti jų pačių lankytą mokyklą su savo vaiko mokykla yra sunku. Kitas laikmetis, kitos sąlygos, reikalavimai ir visuomenei, ir mokyklai, todėl nėra objektyvių palyginimo kriterijų. Tačiau dauguma tėvų sutinka, kad dabartinė Lietuvos švietimo sistema yra geresnė už tarybinę, kurios mokyklą jie baigė. Dabartinė mokykla geriau parengia vaikus gyvenimui, jie daugiau išmoka, bet daugiau ir pervargsta. Moksleivių pervargimo problema ypač aktuali tėvams – ją pabrėžia net 86 proc. tėvų. Kompiuteriai nėra vienintelis bruožas, išskiriantis dabartinę mokyklą. Tačiau seniau vaikų mokymu tėvai rūpinosi mažiau, vaiko mokymasis mokykloje tikrai kainavo tėvams mažiau. Tarp neigiamų šiuolaikinės mokyklos požymių tėvai išskiria vaikų saugumą ir bendrą savijautą mokykloje. Dauguma jų galvoja, kad jie mokykloje buvo ir saugesni, ir laimingesni.

Tėvų požiūris į švietimo finansavimą

Daugelis tėvų pritaria, kad Lietuvoje švietimas yra prioritetinė biudžeto finansavimo sritis. Nors tėvai ir sutinka, kad švietimo finansavimas prioritetinis, tačiau absoliuti dauguma mano, kad jų vaikų švietimas jiems kainuoja daugiau negu kainavo jų tėvams. Taigi, akivaizdu, kad šeimoms vaikų švietimo kaštai išaugo. Visuotinę tėvų nuomonę, kad dabar švietimui skirti jie turi daugiau lėšų nulėmė nepakankamas valstybinis finansavimas, švietimo paslaugų ir prekių rinkos vystymasis ir tėvų noras suteikti kuo geresnį išsilavinimą savo vaikams. Socialiai remtinų šeimų, mažesnio išsilavinimo tėvų (nemažai yra duomenų, akivaizdžiai liudijančių, tokių tėvų galimybės darbo rinkoje, o tuo pačiu ir gauti adekvačias pajamas, yra ribotos) vaikams švietimo kaštų augimas gali reikšti nelygias galimybes gauti adekvatų vidurinį išsilavinimą ir tęsti mokslus.

Pusė respondentų pritaria arba labai pritaria švietimo finansavimo reformai ("moksleivio krepšelio" įvedimui), o ketvirtadalis nepitaria arba labai nepitaria. Iš esmės skiriasi tėvų informuotumas ir požiūriai į švietimo finansavimo reformą priklausomai nuo jų išsilavinimo. Tėvai, turintys ir vyresnių vaikų, turi konkrečios švietimo reformos patirties ir naujoves vertina atsargiau, mažiau domisi reforma ir demonstruoja 'nuovargį' reformos atžvilgiu.

Šio tyrimo rezultatai rodo, kad tėvai nėra nusiteikę patys pirkti vadovėlius savo vaikams ir apmokėti visas papildomojo ugdymo paslaugas. Tėvų požiūris į papildomą tautinių mažumų mokyklų rėmimą tolerantiškas.

Tėvų požiūris į mokyklos pasirinkimą

Daugiau kaip pusės respondentų vaikai šiuo metu lanko artimiausią mokyklą. Iš kitos pusės, pastebima, kad ypač aukštąjį išsilavinimą turintys tėvai jau ir dabar savo vaiką linkę leisti ne į artimiausią mokyklą, bet, remdamiesi turima informacija (tėvų informuotumas skiriasi priklausomai nuo išsilavinimo), stengiasi parinkti labiau tinkamą savo vaikui mokyklą. Tai, kad daugiau jaunesnių moksleivių lanko tolimesnes mokyklas nei abiturientų, rodo, kad moksleiviai jau pradeda pasiskirstyti nebe vien 'artimiausios mokyklos' principu, o tai gali būti įtakota tokių reformos reiškinių kaip naujos brandos egzaminų sistemos įgyvendinimas, profiliavimas, mokyklų tipų 'gryninimas', gimnazijų steigimas. Galime konstatuoti, kad jau galioja bent dalinis mokyklos pasirinkimo principas, nulemtas įgyvendinamos reformos reiškinių. Į šį faktą, galbūt, jau vertėtų atsižvelgti rengiant naujos redakcijos švietimo įstatymą.

Dauguma tėvų tvirtai įsitikinę turintys bent šiek tiek informacijos apie mokyklų skirtumus – atsakymus 'taip, žinau', 'taip, truputį žinau' pasirinko 73 proc. respondentų. Tačiau, skiriasi respondentų informuotumo lygis: apie 6 proc. respondentų mano, kad kad visos mokyklos vienodos, o 10 proc. nieko apie skirtumus nežino.

Iš respondentų pasirinktų atsakymų matyti, kad dauguma tėvų mano, kad tėvams turi būti suteikta teisė pasirinkti savo vaikui tinkamą mokyklą. Apie pusę visų respondentų mano, kad teisė tėvams pasirinkti valstybinę mokyklą, gali būti realiai įgyvendinta jau dabar. Akivaizdu, kad žemesnio išsilavinimo tėvai norėtų, kad visos mokyklos teiktų daugmaž vienodą išsilavinimą ir taip ir jų vaikams būtų užtikrinta vienoda švietimo kokybė nepriklausomai nuo socialinės, teritorinės afiliacijos. Žemesnio išsilavinimo tėvai nuogaštauja, kad mokyklos pasirinkimo principas nebus skaidriai įgyvendintas lygių galimybių pagrindu, o socialiai sėkmingesnių šeimų vaikai gaus geresnį išsilavinimą. Taigi, manytume, tėvų nuomonė apie mokyklos pasirinkimo principą yra socialiai determinuota. Apklausą rodo, kad kuo mažesnis tėvų išsilavinimas, tuo mažiau jie domisi, žino, informuoti apie mokyklų skirtumus.

Tėvų požiūris į privačias mokyklas

Tėvų požiūriai rodo, kad visuomenė labai vertina švietimą kaip socioekonominės gerovės ir gyvenimo kokybės pagrindą. Akivaizdu, kad mokamų švietimo paslaugų įvairovės didėjimas tėvams kelia nerimą ir tėvai susirūpinę dėl moksleivių lygių galimybių įgyti lygiavertį išsilavinimą plečiantis privačių mokyklų tinklui.

Didesnis ar mažesnis tėvų pritarimas privačių mokyklų gausėjimui priklauso nuo socialinio šeimos statuso ir su tuo susijusio socialinio saugumo ir siekio, kad vaikai įgytų konkurencingą išsilavinimą, kuris svarbus tolesnei gyvenimo sėkmei.

Aukštąjį išsilavinimą turintys tėvai mažiau linkę idealizuoti privačių mokyklų mokymo kokybę negu žemesnio išsilavinimo tėvai. Steigiantis privačioms mokykloms žemesnio išsilavinimo tėvai mano, kad jų šeimos tampa mažiau socialiai saugios ir švietimo sferoje. Akivaizdu, kad tėvų požiūrį į šias problemas ateityje įtakos naujieji švietimo politikos sprendimai – "besimokančiojo krepšelio" garantavimas kiekvienam moksleiviui, nepriklausomai nuo to, kokioje – privačioje ar valstybinėje – mokykloje jis mokosi, nuo galimybės laisvai pasirinkti mokyklą ir nuo nemokamo "išlyginamojo ugdymo" koncepcijos.

Vertinant privačių mokyklų reiškinį respondentai ryškiai atskleidė ne tik savo požiūrį į jas, bet ir savo nuogaštavimus dėl būsimosios visuomenės socialinės integracijos. Su teiginiu, kad privačios mokyklos dar labiau diferencijuos visuomenę į turtingus ir vargšus sutinka didžioji dauguma apklaustų moksleivių tėvų.

Kokybė ir vertinimas

Dauguma moksleivių tėvai mano, kad visi Lietuvos piliečiai turi vienodas galimybes įgyti kokybišką vidurinį išsilavinimą. Tai vienas iš svarbiausių švietimo sistemos kokybės požymių – lygių galimybių užtikrinimas visiems vaikams. Dauguma tėvai neprieštarautų, jei privalomu būtų vidurinis dvylikos metų mokslas. Mokyklų kompiuterizavimą tėvai supranta kaip švietimo kokybės kėlimo faktorių, tačiau nemaža jų dalis abejoja, ar pedagogų atlyginimų didinimas turės įtakos švietimo kokybei. Tėvų nuomonė apie mažų mokyklų mokymo kokybę išsiskyrė – yra jomis tikinčių, yra ir abejojančių.

Moksleivių pasiekimų vertinimas mokykloje daugeliui tėvų daug problemų nekelia – jie sutinka, kad dažniausiai vaiko pasiekimai vertinami objektyviai. Valstybinių brandos egzaminų įvedimui dauguma tėvų pritaria ir galvoja, kad jie daro stojimo į universitetus procesą objektyvesnį. Tačiau tik 25 proc. tėvų tiki, kad gerai pasirengti brandos egzaminams galima be papildomos repetitorių pagalbos. Tuo pačiu jie abejoja vidurinės mokyklos teikiamo išsilavinimo kokybe. Dauguma tėvų tiki, kad jų vaikai sieks aukštojo išsilavinimo.

Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimas

Didžioji dalis tiriamųjų mokykloje savo vaikų lankomoje mokykloje lankosi retokai – 2-3 kartus per metus. Maždaug pusė apklaustų tėvų savo iniciatyva mokykloje aplamai nesilanko. Daugumą tėvų toks bendradarbiavimo su mokykla intensyvumas iš esmės tenkina. Dauguma tėvų pakankamai dažnai (1-2 kartus per savaitę) kalbasi su savo vaikais apie tai, kaip jiems sekasi mokykloje ir mano, kad informacijos apie vaiko mokymosi rezultatus jiems pakanka. Tėvams taip pat atrodo, kad jie žino, kaip jų vaikas jaučiasi mokykloje. Todėl, nors nemažai daliai tėvų ir atrodo, jog ir tėvai, ir mokykla turėtų rodyti daugiau bendradarbiavimo iniciatyvos, dauguma apklaustųjų nesiruošia dalyvauti moksleivių tėvų asociacijos (jei tokia būtų įkurta) veikloje.

1. TĖVŲ POŽIŪRIS Į DABARTINĘ LIETUVOS ŠVIETIMO PADĖTĮ

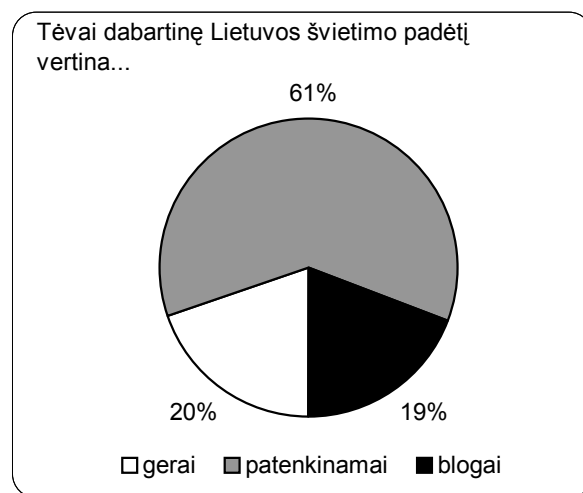
- Tėvai dabartinę švietimo padėtį vertina patenkinamai
- Kiek tėvai žino apie Lietuvos švietimo reformą?
- Tėvai pritaria mokyklos profiliavimui
- Ar tėvai pritaria mokyklų tinklo optimizavimui?
- Tėvų požiūris į švietimo finansavimo kaitą
- Tėvai pritaria valstybinių brandos egzaminų sistemai
- Tėvų požiūris į privačių mokyklų atsiradimą

Dauguma tyrime dalyvavusių tėvų patenkinamai vertina dabartinę Lietuvos švietimo padėtį ir mano, kad šiuolaikinė švietimo sistema yra geresnė už tarybinę: šiandieninėje Lietuvos mokykloje galima gauti kokybišką nemokamą vidurinį išsilavinimą.

Didesnė dalis apklaustų tėvų pritaria tokiems švietimo reformos žingsniams, kaip valstybinių brandos egzaminų sistemos įvedimui, profiliuotam mokymui, mokyklų tinklo optimizavimui. Daugiausiai pritarimo sulaukia egzaminų reforma, nors dalis tėvų ir netiki, kad ji išspręs stojimo į aukštąsias mokyklas objektyvumo problemas. Tiesa, pakankamai nemaža tėvų grupė – apie 20-30 proc. – šias idėjas vertina nepalankiai. Dauguma tėvų neutraliai žiūri į privačių mokyklų atsiradimą, o maždaug 20 proc. apklaustųjų privataus švietimo sektoriaus plėtrą vertina neigiamai.

Tėvai dabartinę švietimo padėtį vertina patenkinamai

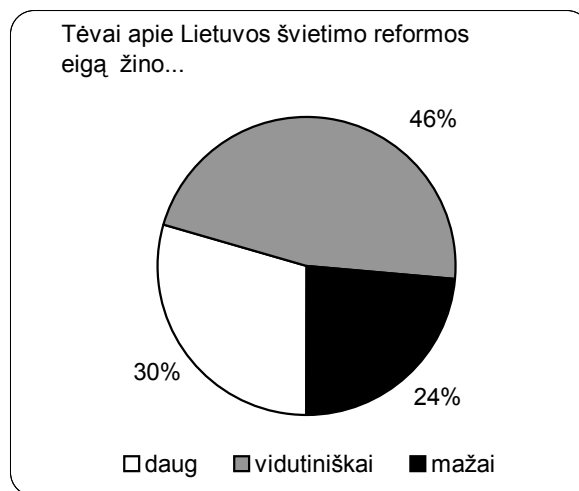
Labai gerai ir gerai dabartinę Lietuvos švietimo padėtį įvertino 20 proc. apklaustų tėvų (1). 61 proc. respondentų švietimo padėtį įvertino patenkinamai, o 19 proc. – blogai ir labai blogai. Mamos linkusios dabartinę švietimo padėtį vertinti šiek tiek blogiau, negu tėčiai, o respondentai su aukštuoju išsilavinimu – kiek prasčiau negu žemesnio išsilavinimo apklaustieji. Apklausos rezultatai rodo, kad didesnę tėvų dalį daugiau ar mažiau tenkina esama švietimo situacija, ir tik penktadalio apklaustųjų požiūris į ją yra neigiamas. Įdomu, kad gana panašus yra ir mokyklų vadovų vertinimas. 6,5 proc. apklaustų švietimo vadovų dabartinę Lietuvos švietimo padėtį įvertino labai gerai ir gerai, 70 proc. – patenkinamai ir tik 23,5 proc. – blogai ir labai blogai. Tiesa, palankiai švietimo situacijos atžvilgiu nusiteikusių tėvų procentas yra šiek tiek didesnis, negu vadovų. Galima manyti, kad geresnis realios padėties žinojimas daro švietimo padėties vertinimą kiek kritiškesniu (apie tai netiesiogiai leidžia spręsti ir skeptiškesnis tiriamųjų su aukštuoju išsilavinimu požiūris į Lietuvos švietimo būklę).

1

Kiek tėvai žino apie Lietuvos švietimo reformą?

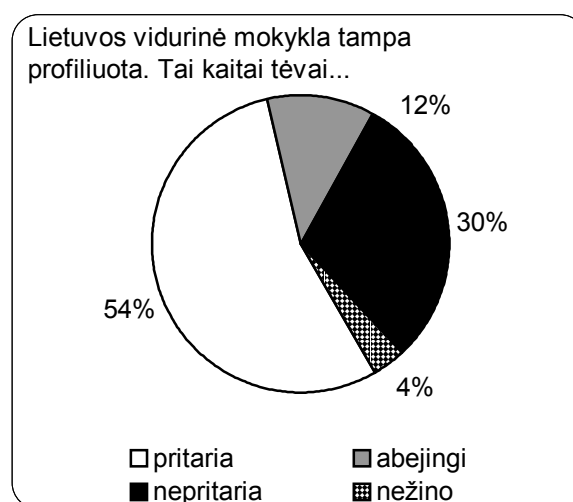
30 proc. apklaustų tėvų atsakė (3), kad žino apie reformą daug arba pakankamai daug. 46 proc. respondentų mano, kad jų žinios apie reformą yra vidutiniškos. 24 proc. atsakiusių apie reformą žino labai mažai arba nieko nežino. Tai, jog beveik ketvirtadalis tiriamųjų nieko arba beveik nieko nežino apie reformą, liudija, mūsų manymu, gana menką informacijos apie reformą sklaidą tarp besimokančiųjų tėvų. Informacijos apie reformą stoka, matyt, ir leidžia daliai tiriamųjų manyti, jog Lietuvos mokykla, palyginus su tarybiniu laikotarpiu, nepasikeitė arba net pasikeitė į blogąją pusę. Mūsų manymu, tyrimo rezultatai rodo darbo su besimokančiųjų tėvais plėtros būtinumą.

3

Tėvai pritaria mokyklos profiliavimui

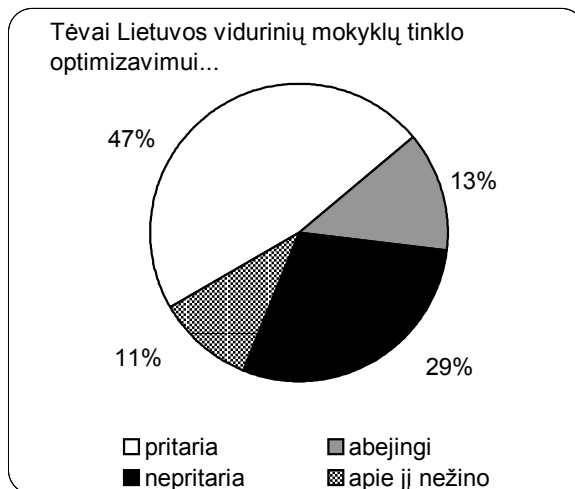
Ugdymo turinio profiliavimui pritaria arba labai pritaria 54 proc. Apklaustųjų (4). Abejingi profiliavimo įvedimui buvo 12 proc. respondentų, jam nepritariančių – 30 proc., o 4 proc. apklaustų tėvų apie profiliavimą tvirtino nieko nežinantys. Mamos linkusios profiliavimui šiek tiek mažiau pritarti, negu tėčiai. Galbūt taip yra todėl, kad mamos apamai linkusios pozityviau vertinti jų pačių lankyta, t.y. neprofiluotą bendrojo lavinimo mokyklą. Pažymėtina, kad profiliavimo atžvilgiu apklausti besimokančiųjų tėvai buvo skeptiškesni, negu į analogišką klausimą atsakinėję mokyklų vadovai. Iš apklaustų vadovų net 69,5 proc. profiliavimui pritaria. Abejingų buvo tik 6,5 proc., o nepritariančių – 23 proc. Tyrimo rezultatai rodo, jog dalis tėvų abejoja profiliavimo naudingumu jų vaikams arba turi apie profiliavimą pernelyg mažai informacijos, neleidžiančios jiems susidaryti pakankamai palankią nuomonę apie šį reformos žingsnį.

4

Ar tėvai pritaria mokyklų tinklo optimizavimui?

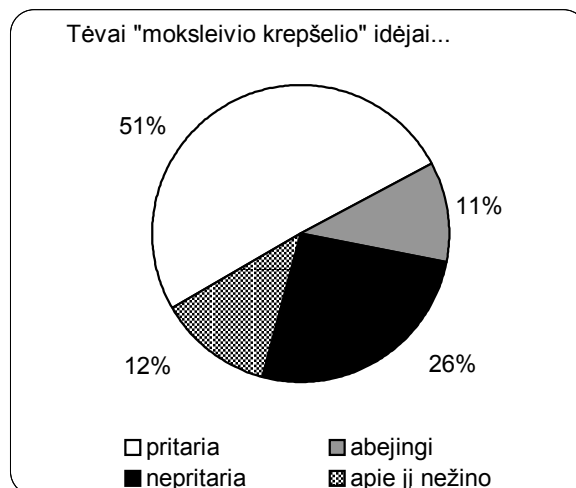
Į mokyklų tinklo optimizavimą palankiai žiūri 47 proc. apklaustųjų (5). 13 proc. tiriamųjų optimizavimo klausimui liko abejingi, o 29 proc. tam nepritaria arba labai nepritaria. Apie optimizavimą teigė nieko nežiną 11 proc. apklaustų tėvų. Mamos ir aukštąjį išsilavinimą turintys respondentai mokyklų tinklo peržiūrėjimui pritaria labiau, negu tėčiai ir žemesnio išsilavinimo tiriamieji. Nors šiuo atveju apklaustųjų nuomonės gana akivaizdžiai išsiskyrė, požiūrių diferencijacija šioje apklausoje pastebėta mažesnė, negu apklausiant mokyklų vadovus. Vadovų tarpe mokyklų tinklo optimizavimui pritaria arba labai pritaria 60 proc., nepritaria arba labai nepritaria 36 proc., ir tik 2 proc. liko šiam siūlymui abejingi. Rezultatai rodo, kad mokyklų tinklo optimizavimo problema mokyklų vadovams yra aktualesnė, negu tėvams, tačiau ir tėvų tarpe didesnės persvaros tinklo optimizavimo šalininkai neturi.

5

Tėvų požiūris į švietimo finansavimo kaitą

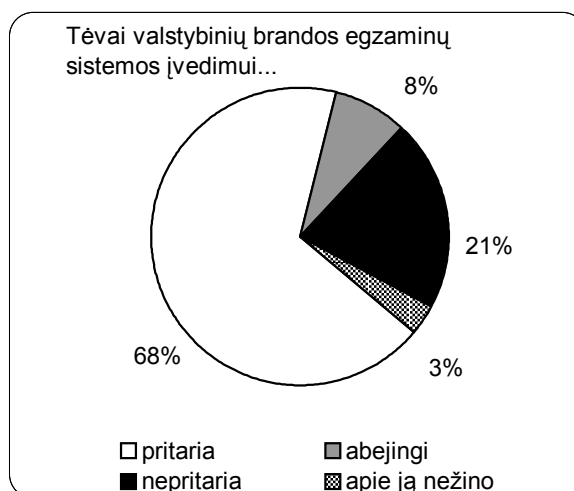
“Besimokančiojo” krepšelio idėjai pritaria pusė, t.y. 51 proc. apklaustų tėvų (6). 11 proc. šiai naujovei sakosi esą abejingi, o 26 proc. – nepritaria arba labai nepritaria. 12 proc. apklaustųjų apie “besimokančiojo krepšelį” nieko nežino. Mokyklų vadovams “besimokančiojo krepšelis” atrodo kiek labiau priimtinesnis, nes vadovų tarpe yra 63 proc. pritariančių šiai idėjai. Naujiems mokyklų finansavimo principams nepritaria 28 proc. mokyklų vadovų, o 8 proc. jiems yra abejingi. Rezultatai rodo, kad “besimokančiojo krepšelio” įvedimas tėvams neatrodo toks aktualus, kaip vadovams (beveik ketvirtadalis respondentų “krepšeliui yra abejingi arba apie jį nieko nežino”); tačiau atitinkamą vaidmenį čia galėjo suvaidinti ir informacijos stoka.

6

Tėvai pritaria valstybinių brandos egzaminų sistemai

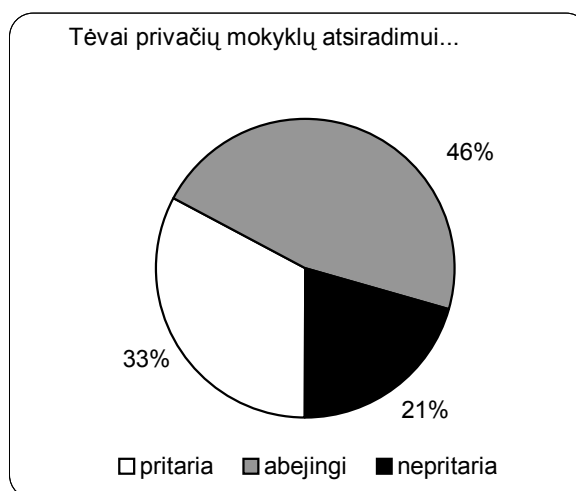
Daugiau kaip du trečdaliai (68 proc.) tėvų pritaria valstybinių egzaminų įvedimui (7). 21 proc. respondentų yra nusiteikę prieš, o 8 proc. sakosi esą tam abejingi. Apie valstybinius brandos egzaminus nieko nežino tik 3 proc. apklaustų tėvų. Akivaizdu, kad dauguma apklaustųjų pasisako už valstybinių egzaminų įvedimą, tačiau šis palaikymas nėra toks stiprus, kaip mokyklų vadovų. Pastarųjų tarpe net 91 proc. pasisakė už valstybinius egzaminus ir tik 6 proc. buvo prieš. Tik 3 proc. mokyklų vadovų egzaminų reformai liko abejingi. Kodėl tėvų tarpe valstybinių egzaminų idėjos palaikymas buvo mažesnis? Galima manyti, kad tėvai mažiau susipažinę su egzaminų organizavimo bei vertinimo principais, todėl turi abejonių dėl jų objektyvumo. Kita vertus, kai moksleivis laikydavo egzaminus savoje mokykloje pas pažįstamus mokytojus, daliai tėvų tai galėjo atrodyti saugiau ir patikimiau.

7

Tėvų požiūris į privačių mokyklų atsiradimą

Beveik pusė apklaustųjų (46 proc.) į privačių mokyklų atsiradimą žiūri neutraliai (8). Maždaug trečdalis (33 proc.) privataus sektoriaus plėtrą vertina teigiamai, o penktadalis (21 proc.) – neigiamai. Mamos į privačių mokyklų atsiradimą žiūri šiek tiek skeptiškiau negu tėčiai. Tiriamieji su aukštuoju išsilavinimu privataus sektoriaus plėtrą vertina palankiau, negu žemesnio išsilavinimo apklaustieji. Panašiai analogiškame tyrime pasiskirstė ir mokyklų vadovų atsakymai. Jame taip pat pusė (51 proc.) apklaustųjų išreiškė neutralų požiūrį į privačių mokyklų atsiradimą. Teigiamą požiūrį į privačias mokyklas išreiškė 38 proc. mokyklų vadovų, neigiamą – 11 proc. Kaip matome, bendras vadovų požiūris į privačių mokyklų atsiradimą yra šiek tiek palankesnis, negu tėvų. Galima manyti, jog tėvai privataus sektoriaus švietime plėtrą labiau sieja su papildomomis išlaidomis šeimos biudžetui ir/arba socialinės nelygybės stiprėjimu.

8

Tiesa, kaip parodė rezultatai, labiau išsilavinusius tėvus ši perspektyva baugina mažiau.

2. APIE DABARTIES IR PRAEITIES MOKYKLAS

Detalesniam dabartinės mokyklos palyginimui su tarybine tiriamiesiems buvo pasiūlyta įvertinti eilę teiginių apie skirtumus tarp abiejų mokyklų modelių.

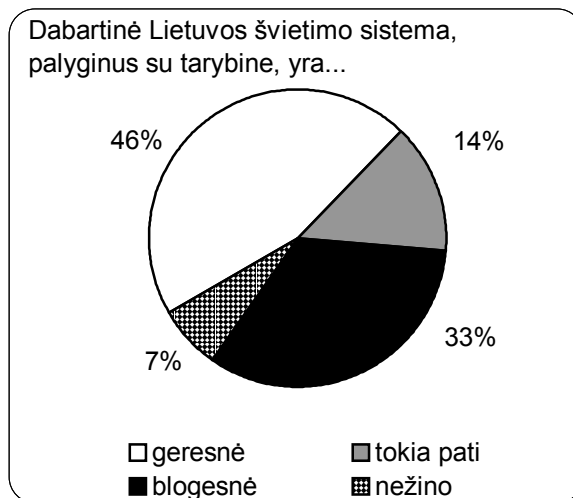
- *Dabartinė švietimo sistema yra geresnė nei tarybinė.*
- *Ar dabartinė mokykla geriau parengia vaiką gyvenimui?*
- *Vaikus vargina dideli mokymosi krūviai*
- *Vaikai dabar mokykloje išmoksta daugiau*
- *Švietimas pabrango*
- *Ar tik kompiuteriai yra išskirtinis dabartinės mokyklos bruožas?*
- *Mokykla tampa vaikui nesaugi*
- *Dabar tėvai labiau rūpinasi vaikų išsilavinimu*
- *Tėvai mokykloje buvo laimingesni*
- *Ar mokytojai skiria daugiau dėmesio kiekvienam vaikui?*

Tėvams lyginti jų pačių lankytą mokyklą su savo vaiko mokykla yra sunku. Kitas laikmetis, kitos sąlygos, reikalavimai ir visuomenei, ir mokyklai, todėl nėra objektyvių palyginimo kriterijų. Tačiau dauguma tėvų sutinka, kad dabartinė Lietuvos švietimo sistema yra geresnė už tarybinę, kurios mokyklą jie baigė. Dabartinė mokykla geriau parengia vaikus gyvenimui, jie daugiau išmoksta, bet daugiau ir pervargsta. Moksleivių pervargimo problema ypač aktuali tėvams – ją pabrėžia net 86 proc. tėvų. Kompiuteriai nėra vienintelis bruožas, išskiriantis dabartinę mokyklą. Tačiau seniau vaikų mokymu tėvai rūpinosi mažiau, vaiko mokymasis mokykloje tikrai kainavo tėvams mažiau. Tarp neigiamų šiuolaikinės mokyklos požymių tėvai išskiria vaikų saugumą ir bendrą savijautą mokykloje. Dauguma jų galvoja, kad jie mokykloje buvo ir saugesni, ir laimingesni.

Dabartinė švietimo sistema yra geresnė nei tarybinė

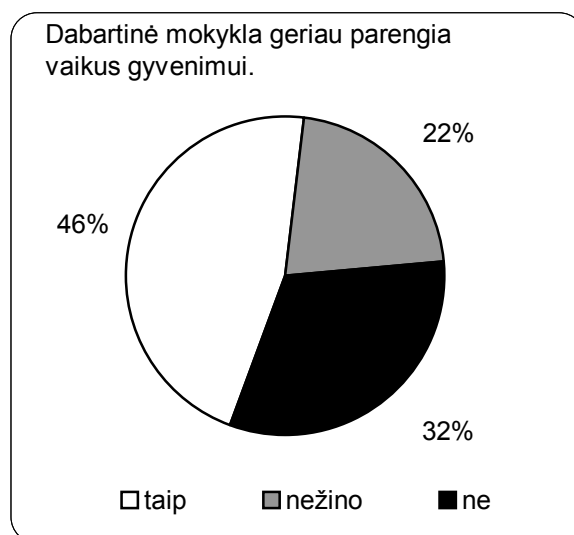
46 proc. tėvų mano, kad dabartinė švietimo sistema, palyginus su tarybine, yra geresnė arba žymiai geresnė (2). 14 proc. laikosi nuomonės, kad švietimo sistema išliko tokia pati. 33 proc. galvoja, kad esama sistema blogesnė arba žymiai blogesnė už tarybinę. 7 proc. tiriamųjų nežinojo, kaip būtų galima atsakyti į šį klausimą. Mamos dabartinę švietimo sistemą vertina šiek tiek prasčiau, negu tėčiai. Tai, kad net trečdalis respondentų pirmenybę atiduoda buvusiai tarybinei mokyklai, rodo, kad sentimentai mokyklinei jaunystei daliai respondentų išliko gana stiprūs. Tą rodo ir palyginimas su mokyklų vadovų atsakymais į tą patį klausimą. Mokyklų vadovai, kurie šiandieninę švietimo realybę mato kasdien, o daliai jų teko dirbti ir tarybinėje mokykloje, į tarybinę švietimo sistemą žiūri šiek tiek kitaip. Net 72 proc. apklaustų mokyklų vadovų mano, kad dabartinė sistema yra geresnė už tarybinę. 10 proc. respondentų skirtumų neižvelgia, ir tik 16 proc. galvoja, kad dabartinė sistema blogesnė. Galima manyti, kad tėvų vertinimus įtakojo polinkis kiek idealizuoti praeitį ir matyti praeities įvykius palankesnėje šviesoje, negu buvo iš tikrųjų. Gali būti, kad prie tokio vertinimo prisidėjo ir prastesnis tėvų informuotumas apie šiandieninę švietimo sistemą.

2

Ar dabartinė mokykla geriau parengia vaiką gyvenimui?

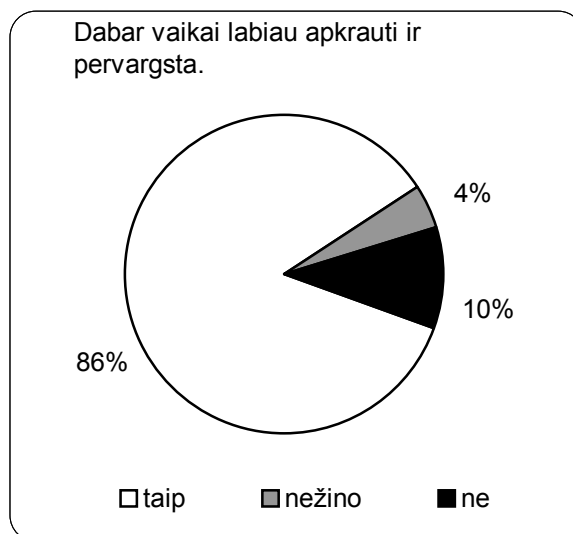
Su teiginiu, kad dabartinė mokykla geriau parengia vaikus gyvenimui (12.1), visiškai arba iš dalies sutiko 46 proc. apklaustųjų. Priešingai manė 32 proc. respondentų, o nežinojo kaip atsakyti, 22 proc. tiriamųjų. Rezultatai rodo akivaizdų apklaustų tėvų nuomonių išsiskyrimą. Įdomu, kad šiuo atveju nepastebima didesnių skirtumų nei pagal respondentų lytį, nei pagal išsilavinimą. Panašus skaičius apklaustų tėvų dabartinę mokyklą vertina arba geriau, negu buvusią jų laikais, panašus – blogiau. Taip pat pažymėtina, kad beveik ketvirtadalis respondentų nežinojo, ar dabartinė mokykla geriau parengia vaikus gyvenimui, ar blogiau. Peršasi išvada, kad dabartiniai tėvai turi susidarę pakankamai miglotą ir nevienareikšmį mokyklos sugebėjimo parengti vaikus gyvenimui vaizdą. Gali būti, kad atsakymai priklausė nuo savo laiku mokykloje respondentų išgyventos individualios teigiamos arba neigiamos patirties.

12.1

Vaikus vargina dideli mokymosi krūviai

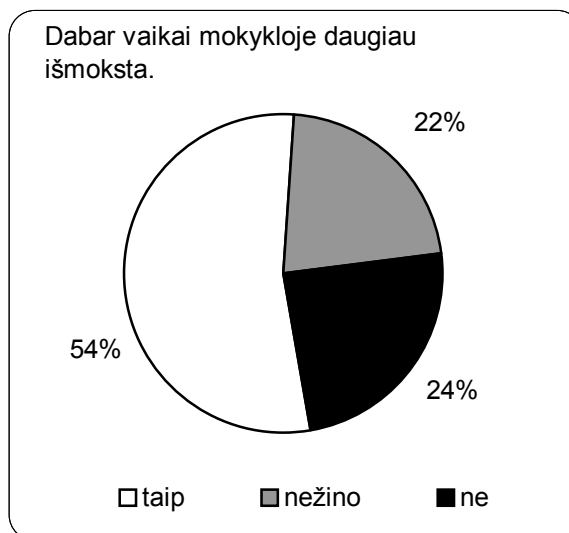
Didžioji dauguma apklaustų tėvų laikosi nuomonės, kad dabar vaikai labiau apkrauti, negu jų laikų mokyklose (12.2). Taip mano net 86 proc. respondentų. Priešingos nuomonės laikosi tik 10 proc. apklaustųjų. 4 proc. respondentų nežino, ar dabar vaikai labiau apkrauti, ar mažiau. Tyrimo rezultatai rodo tėvų tarpe akivaizdžiai vyraujantį įsitikinimą, jog dabar mokykloje vaikams reikia daugiau mokytis, negu jų jaunystės laikais. Beje, tokios nuomonės labiau laikosi mamos ir aukštąjį išsilavinimą turintys tėvai. Matyt, jiems daugiau tenka prisidėti, sprendžiant namų darbus, negu tėčiams ar respondentams, turintiems žemesnį išsilavinimą, todėl jų nuomonė apie didelį dabartinių vaikų apkrovimą yra kategoriškesnė.

12.2

Vaikai dabar mokykloje išmoksta daugiau

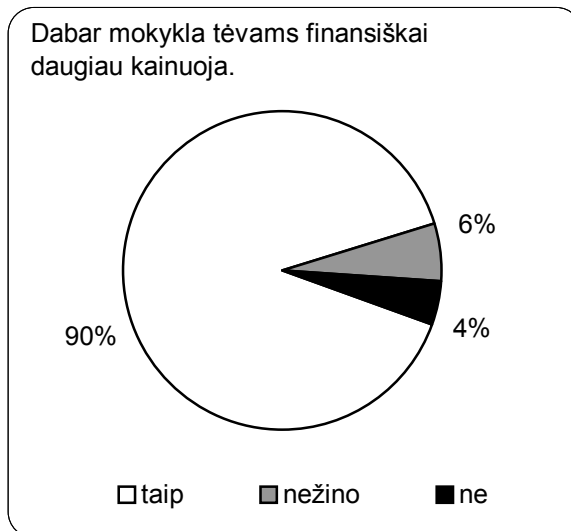
Daugiau kaip pusė (54 proc.) apklaustųjų mano, kad dabarties mokykloje vaikai išmoksta daugiau (12.3). 24 proc. respondentų galvoja priešingai. Santykinai didelis skaičius tiriamųjų – 22 proc. – nežino, kaip yra iš tikrųjų. Mamos šiek tiek labiau negu tėčiai yra linkusios laikytis nuomonės, kad dabar vaikai išmoksta daugiau. Galbūt tokia nuomonė mamoms susidaro todėl, kad joms daugiau tenka užsiiminėti su vaikais, ruošiant namų darbus. Vis tik galima daryti išvadą, kad tėvams sunkoka vienareikšmiškai nuspręsti, kiek vaikai išmoksta mokykloje, nors mokosi jie, be abejo, daugiau. Procentiškai didesnė pusė apklaustų tėvų mano, jog dabar mokykla išmoko daugiau, negu jų laikais.

12.3

Švietimas pabrango

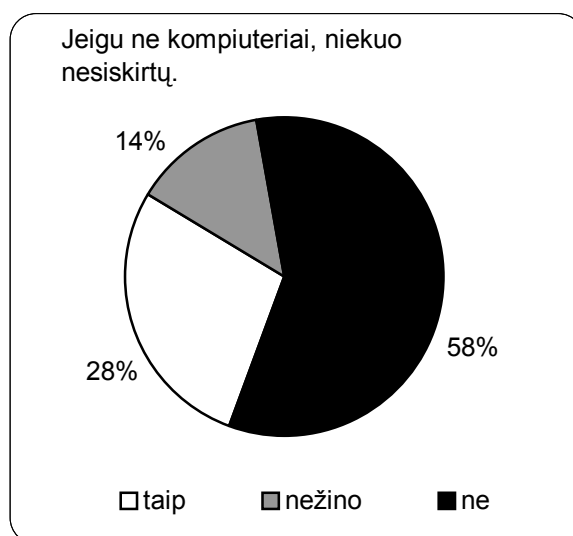
Net 90 proc. tiriamųjų sutinka su teiginiu, kad dabartinė mokykla kainuoja daugiau (12.4). Priešingos nuomonės laikosi tik 4 proc. apklaustų tėvų; nežino, kaip vertinti šį teiginį – 6 proc. Manytume, jog tyrimo rezultatai iš esmės atspindi objektyvią realybę, kadangi dabartiniais laikais, lyginant su buvusiais, dalis švietimo paslaugų (pvz. įvairūs būreliai, meno mokyklos, sporto užsiėmimai) tapo mokamomis, o anksčiau santykinai pigiai kainavusios mokymo priemonės (popierius, knygos ir kt.) žymiai pabrango. Įprastomis tapo ir anksčiau ribotai praktikuotos piniginės rinkliavos. Be to, dalis tėvų, jų vaikams pasiekus baigiamąsias klases, pradėjo mokėti už korepetitorių paslaugas.

12.4

Ar tik kompiuteriai yra išskirtinis dabartinės mokyklos bruožas?

Respondentų buvo paprašyta įvertinti teiginį: "Jeigu ne kompiuteriai, dabartinė mokykla nuo tarybinės niekuo nesiskirtų" (12.5). Atsakymai parodė, kad taip mano tik 28 proc. respondentų. Didesnė pusė – 58 proc. – nesutinka su šiuo teiginiu, o dar 14 proc. nežino, kaip atsakyti. Beje, su šiuo teiginiu mažiau sutinka aukštąjį išsilavinimą turintys tėvai, labiau – tiriamieji su žemesniu išsilavinimu. Tyrimo rezultatai leidžia manyti, jog didesnė dalis apklaustų tėvų suvokia per nepriklausomybės laikotarpį mokyklose įvykusius pokyčius. Nepriklausomai nuo to, teigiamai ar neigiamai šie pokyčiai vertintini, dabartinė mokykla, didesnės pusės tėvų manymu, skiriasi nuo tos mokyklos, kurią jie patys lankė.

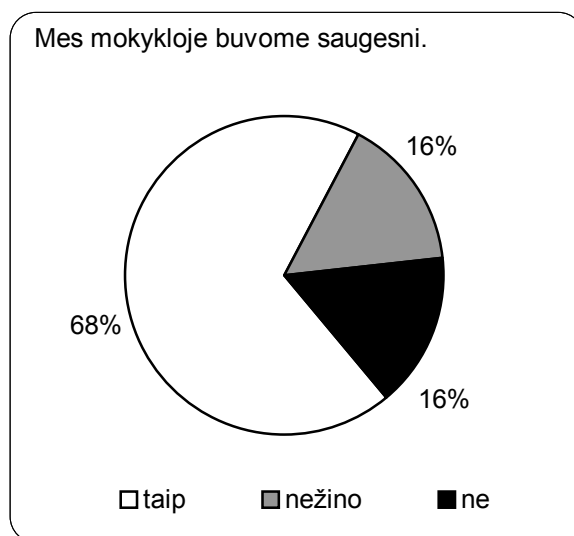

12.5

Mokykla tampa vaikui nesaugi

68 proc. apklaustų tėvų mano, kad jie patys besimokydami mokykloje buvo saugesni (12.6). Tam prieštarauja 16 proc. respondentų. Dar 16 proc. nežino, kaip atsakyti. Mamos savo jaunystės laikų mokyklą labiau vertina kaip saugią, negu tėčiai. Galima manyti, kad nuomonę apie dabartinę mažiau saugią mokyklą didžiąjai daugumai tėvų suformavo tiek padidėjęs informacijos srautas (pranešimai apie smurtą mokyklose

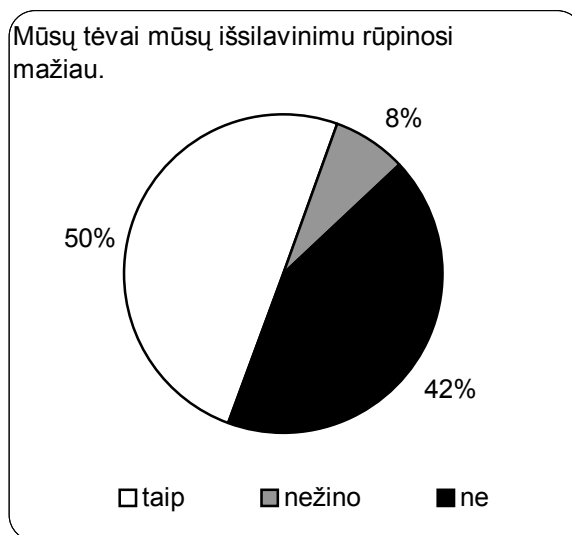
spausdinami laikraščiuose, kriminalinius siužetus dažniau, negu tarybiniais laikais, rodo per televiziją), tiek ir tam tikras jaunystės dienų, praleistų mokykloje, idealizavimas. Kiek realiai tarybinė mokykla buvo saugesnė, neturint būtinos statistikos, įvertinti, žinoma, sunku.

12.6

Dabar tėvai labiau rūpinasi vaikų išsilavinimu

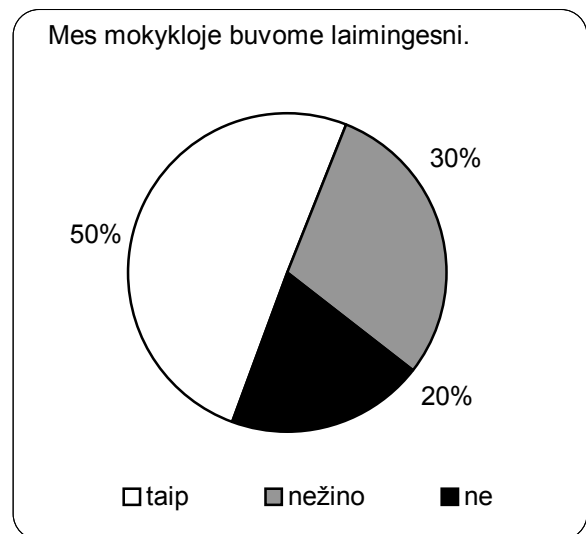
Pusė (50 proc.) tiriamųjų sutinka su teiginiu (12.7), jog jų pačių tėvai mažiau rūpinosi jų išsilavinimu. Su tokiu teiginiu nesutinka 42 proc. respondentų, o 8 proc. neturi aiškos nuomonės. Mamos yra kiek labiau linkusios galvoti, kad jų tėvai mažiau rūpinosi jų išsilavinimu, negu tėčiai. Galbūt anais laikais mergaičių išsilavinimui iš tiesų buvo skiriamas šiek tiek mažesnis dėmesys. Bet kuriuo atveju matome, kad respondentų nuomonės šiuo klausimu akivaizdžiai išsiskyrė. Galima daryti prielaidą, jog didesnis ar mažesnis rūpinimasis savo vaikų išsilavinimu priklauso ne tiek nuo laikmečio, kuriame gyvename, kiek nuo šeimos tradicijų ir individualių tėvų savybių.

12.7

Tėvai mokykloje buvo laimingesni

Pusė (50 proc.) apklaustų tėvų mano, kad jie mokykloje buvo laimingesni, negu jų vaikai (12.8). Tam prieštarauja 20 proc. apklaustųjų, o 30 proc. nežino, kaip atsakyti į tokį teiginį. Mamos savo laiku mokykloje jautėsi šiek tiek laimingesnės, negu tėčiai. Laimė – subjektyvus vidinis pojūtis, kurį sunku aiškiai apibrėžti, todėl nenuostabu, kad toks sąlyginai didelis procentas respondentų negalėjo pateikti vienareikšmiško atsakymo. Vis tik pusė apklaustųjų mano, kad jie savo laiku patyrė daugiau laimės jų lankomoje mokykloje. Tai gali būti susiję tiek su objektyviais veiksniais (mažesni mokymosi krūviai, ne toks spartus gyvenimo tempas ir kt.), tiek ir su tam tikru jaunystės laikotarpio idealizavimu.

12.8

Ar mokytojai skiria daugiau dėmesio kiekvienam vaikui?

Vertinant teiginį "Mokytojai anksčiau skirdavo daugiau dėmesio kiekvienam moksleiviui" (12.9), nuomonės labai aiškiai išsiskyrė. 38 proc. tiriamųjų mano, kad mokytojai jų laikais moksleiviui dėmesio skirdavo daugiau, 39 proc. – kad mažiau. 23 proc. apklaustųjų aiškios nuomonės nepareiškė. Mamos šiek tiek labiau linkusios galvoti, kad anksčiau moksleiviai susilaukdavo daugiau dėmesio, negu tėčiai. Matyt šiuo atveju vargu ar galima kalbėti apie kokias nors nuo laikmečio labiau priklausančias tendencijas. Galima manyti, kad dėmesio kiekvienam moksleiviui laipsnis priklauso nuo daugelio veiksnių: nuo mokyklos specifikos, nuo mokytojo požiūrio į savo darbą, nuo konkretaus moksleivio poreikių, ir, galų gale, nuo subjektyvaus pačių tėvų suvokimo.

12.9

3. TĖVŲ POŽIŪRIS ŠVIETIMO FINANSAVIMĄ

Lietuvoje nuolat deklaruojama, kad švietimo finansavimas yra prioritetinė biudžetinio finansavimo sritis. Šiuo metu vyksta švietimo finansavimo principų kaita. Pasidomėjome, ką apie švietimo finansavimą mano patys mokesčių mokėtojai ir švietimo paslaugų vartotojai – tėvai.

- *Tėvų nuomone, švietimas yra prioritetinė biudžeto finansavimo sritis*
- *Dabartinė mokykla tėvams kainuoja daugiau*
- *Ar yra nemokamas kokybiškas mokslas?*
- *Tėvų požiūris į "moksleivio krepšelio" reformą*
- *Tėvai nenori patys pirkti vaikams vadovėlių*
- *Dauguma tėvų nenori už vaikų lankomus būrelius mokėti patys*
- *Dauguma tėvų remia nemokamą vaikų maitinimą mokykloje*
- *Tėvų požiūris į tautinių mažumų mokyklų rėmimą*
- *Svarbu rūpintis kaimo mokyklomis*

Daugelis tėvų pritaria, kad Lietuvoje švietimas yra prioritetinė biudžeto finansavimo sritis. Nors tėvai ir sutinka, kad švietimo finansavimas prioritetinis, tačiau absoliuti dauguma mano, kad jų vaikų švietimas jiems kainuoja daugiau negu kainavo jų tėvams. Taigi, akivaizdu, kad šeimoms vaikų švietimo kaštai išaugo. Visuotinę tėvų nuomonę, kad dabar švietimui skirti jie turi daugiau lėšų nulėmė nepakankamas valstybinis finansavimas, švietimo paslaugų ir prekių rinkos vystymasis ir tėvų noras suteikti kuo geresnį išsilavinimą savo vaikams. Socialiai remtinų šeimų, mažesnio išsilavinimo tėvų (nemažai yra duomenų, akivaizdžiai liudijančių, tokių tėvų galimybės darbo rinkoje, o tuo pačiu ir gauti adekvačias pajamas, yra ribotos) vaikams švietimo kaštų augimas gali reikšti nelygias galimybes gauti adekvatų vidurinį išsilavinimą ir tęsti mokslus.

Pusė respondentų pritaria arba labai pritaria švietimo finansavimo reformai ("moksleivio krepšelio" įvedimui), o ketvirtadalis nepitaria arba labai nepitaria. Iš esmės skiriasi tėvų informuotumas ir požiūriai į švietimo finansavimo reformą priklausomai nuo jų išsilavinimo. Tėvai, turintys ir vyresnių vaikų, turi konkrečios švietimo reformos patirties ir naujoves vertina atsargiau, mažiau domisi reforma ir demonstruoja 'nuovargį' reformos atžvilgiu.

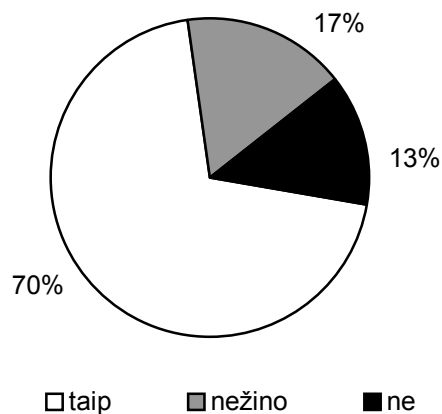
Šio tyrimo rezultatai rodo, kad tėvai nėra nusiteikę patys pirkti vadovėlius savo vaikams ir apmokėti visas papildomojo ugdymo paslaugas. Tėvų požiūris į papildomą tautinių mažumų mokyklų rėmimą tolerantiškas.

Švietimas yra prioritetinė biudžeto finansavimo sritis

Daugelis tėvų pritaria teiginiui (13.5), kad Lietuvoje švietimas yra prioritetinė biudžeto finansavimo sritis. Taip mano 70 proc. respondentų. Tėvo ir mamos atsakymai reikšmingai nesiskiria. Tačiau akivaizdūs nuomonių skirtumai tėvų, turinčių skirtingą išsilavinimą. Tarp tėvų turinčių aukštąjį išsilavinimą ir tėvų su profesiniu, viduriniu ar žemesniu išsilavinimu šis skirtumas siekia net 18 proc.. Tėvai su aukštuoju išsilavinimu labiau tiki, kad švietimo finansavimas yra prioritetinė biudžeto sritis. Tuo tarpu žemesnio išsilavinimo tėvai, kuriems ir patiems yra tekę mažiau biudžeto lėšų mokymuisi, mažiau tiki ir savo vaikų švietimo finansavimo prioritetiškumu. Tačiau daugiau negu pusė jų taip pat pritaria optimistiniam teiginiui, o trečdalis sakosi, nežina, ar tai teisybė.

Ar švietimas yra Lietuvos biudžeto finansavimo prioritetinė sritis?

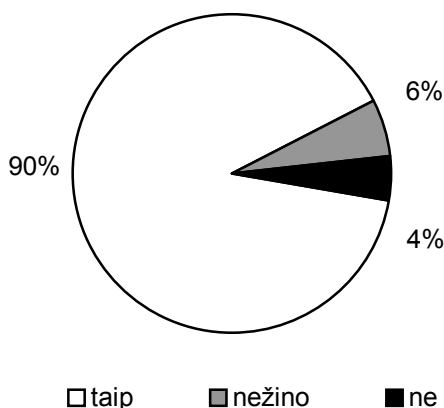
13.5

Taigi, nors tėvai ir sutinka, kad švietimo finansavimas prioritetinis, tačiau absoliuti dauguma mano, kad jų vaikų švietimas jiems kainuoja daugiau negu kainavo jų tėvams. Taigi, akivaizdu, kad šeimoms vaikų švietimo kaštai išaugo.

Dabartinė mokykla tėvams kainuoja daugiau

Didžioji dauguma tėvų mano, kad dabartinė mokykla finansiškai tėvams daugiau kainuoja (12.4). Taip mano net 90 proc. visų moksleivių tėvų. Priklausomai nuo lyties ar išsilavinimo, arba nuo to, kurioje klasėje mokosi moksleivis, tėvų grupių nuomonė skiriasi nedaug. Yra nedidelis skirtumas (apie 5 proc.), tarp tėvo (5 proc. mažiau) ir motinos; tarp vienturčių (5 proc. mažiau) ir daugiau vaikų turinčių tėvų įsitikinimo, kad vaikų mokslas dabar šeimai kainuoja brangiau.

Ar dabartinė mokykla finansiškai tėvams daugiau kainuoja?

12.4

Tokia nuomonė suprantama, nes akivaizdu, kad vis daugiau vadovėlių savo vaikams tenka nupirkti tėvams, nes valstybės lėšų tam neužtenka. Atsiradus didelei papildomų mokymo priemonių pasiūlai rinkoje, mokytojai rekomenduoja (o gal ir reikalauja – pvz., nupirkti darbo sąsiuvinį) jų nusipirkti. Be to, palyginti su tėvėlių mokymosi laikais, mokamos pasidarė ir kitos švietimo paslaugos – papildomas ugdymas (pvz. meno, sporto būreliai), Greičiausia daugiau pinigų išleidžiama moksleivių aprangai atsisakius uniformų. Iš tėvų vis daugiau surenkama pinigų per oficialias ir neoficialias rinkliavas mokyklos remontui, kompiuteriams pirkti, ekskursijoms. Ne

paslaptis, kad daugeliui moksleivių tėvai samdo korepetitorius, kurių paslaugų apmokėjimui išleidžia nemažai pinigų.

Manytume, kad visuotinę tėvų nuomonę, kad dabar švietimui skirti jie turi daugiau lėšų nulėmė nepakankamas valstybinis finansavimas, švietimo paslaugų ir prekių rinkos vystymasis ir tėvų noras suteikti kuo geresnį išsilavinimą savo vaikams. Socialiai remtinų šeimų, mažesnio išsilavinimo tėvų (nemažai yra duomenų, akivaizdžiai liudijančių, tokių tėvų galimybės darbo rinkoje, o tuo pačiu ir gauti adekvačias pajamas, yra ribotos) vaikams švietimo kaštų augimas gali reikšti nelygias galimybes gauti adekvatų vidurinį išsilavinimą ir tęsti mokslus.

Ar yra nemokamas kokybiškas mokslas?

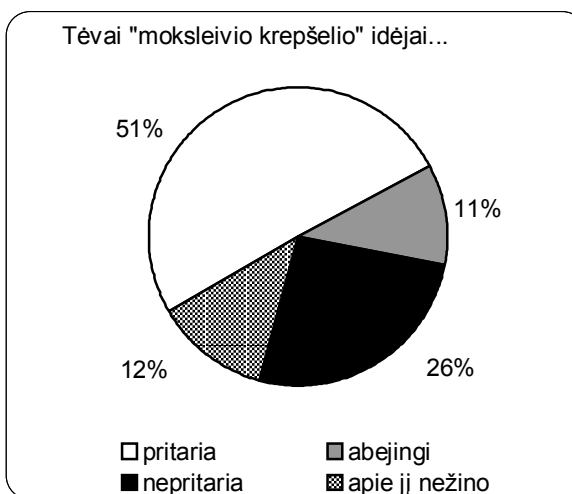
Iš vienos pusės, absoliuti dauguma tėvų pritaria, kad švietimas yra prioritetinė biudžeto sritis, tačiau, iš kitos pusės, tik pusė apklaustųjų mano, kad Lietuvoje yra kokybiškas nemokamas vidurinis mokslas. Taigi, šeimų išlaidoms švietimui išaugus, tik pusė tėvų, turinčių aukštąjį išsilavinimą ir 40 proc. žemesnio išsilavinimo tėvų pritaria teiginiui ir tiki, kad Lietuvoje galima gauti kokybišką nemokamą vidurinį išsilavinimą (12.11). Ketvirtadalis aukštąjį ir dar daugiau – trečdalis, mažesnę (profesinę ar vidurinę) išsilavinimą turinčių tėvų mano, kad kokybiško nemokamo vidurinio mokslo Lietuvoje dabar nėra.

12.11

Tėvų požiūris į "moksleivio krepšelio" įvedimą

Jau keletą metų vyksta Lietuvos švietimo sistemos reforma. Tarp pagrindinių reformos darbų yra švietimo finansavimo principų keitimas. Nuo 2002 metų pradeda galioti "moksleivio krepšelio" finansavimo principas. Pasidomėjome, ar tėvai, žinantys apie pagrindinius reformos darbus, žino ir apie finansavimo kaitą. Palyginkime atsakymus į du klausimus – kiek žino apie pagrindinius reformos darbus ir kiek žino ir kaip vertina finansavimo kaitą. Tėvai apie tai galbūt žino iš spaudos, savo vaikų ar mokytojų. Norėta išsiaiškinti, ar "besimokančiojo krepšelio" idėjai tėvai pritaria, nepritaria, ar apie tai nieko nežino. Paklausus moksleivių tėvų, kiek jie žino apie jos eigą (3), paaiškėjo, kad tik trečdalis gerai žino, o pusė tėvų mano, kad yra tik vidutiniškai informuoti apie švietimo kaitos darbus. Kita vertus, net

6

ketvirtadalis visų tėvų sakosi labai mažai arba nieko nežina apie švietimo reformą. Moksleivių motinos pasirodė geriau žinančios apie reformos darbus negu tėveliai. Taigi, maždaug kas trečias tėvas ir kas penkta mama nieko nežino apie reformos pagrindinius darbus.

Tėvų buvo paklausta: „Keičiasi mokyklų finansavimo principai. Ar „Besimokančiojo krepšelio“ idėjai Jūs pritariate?“ (6). Išanalizavus tėvų atsakymus paaiškėja, kad daugumai tėvų šis reformos darbas atrodo svarbus. Neabejotina, kad dauguma tėvų turi aiškią nuomonę apie tai, nes tik apie 10 proc. sakosi esą abejingi, o 12 proc. nieko apie tą „krepšelį“ nežino. Nuomonės yra aiškiai, bet nesimetriškai poliarizuotos. Pusė tėvų pritaria arba labai pritaria „krepšelio“ reformai, o ketvirtadalis nepritaria arba labai nepritaria.

Nors ir tarp tėvų ir tarp motinų daugiau pritariančių negu nepritariančių, tačiau statistiškai reikšmingai nuomonės skiriasi – tėvai entuziastingiau pritaria negu mamos, nors kaip aptarėme, motinos labiau informuotos apie reformą apskritai. Matyt, su finansais susiję dalykai šeimose yra labiau tėvo negu motinos prerogatyva.

Iš esmės skiriasi tėvų informuotumas ir požiūriai į švietimo finansavimo reformą priklausomai nuo jų išsilavinimo. Tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių tėvų nieko apie „krepšelį“ nežinančių yra tik 7 proc.. Mažiausiai informuoti žemiausio išsilavinimo tėvai (vidurinis, profesinis ar kt. žemesnis išsilavinimas), 17 proc. iš jų nieko nėra girdėję apie „besimokančiojo krepšelį“. ir jie mažiausiai pritaria šiai reformai. Šiai reformai pritaria arba labai pritaria 56 proc. aukštąjį išsilavinimą turinčių tėvų ir 42 proc. žemiausio išsilavinimo tėvų (vidurinis, profesinis ar kt. žemesnis išsilavinimas).

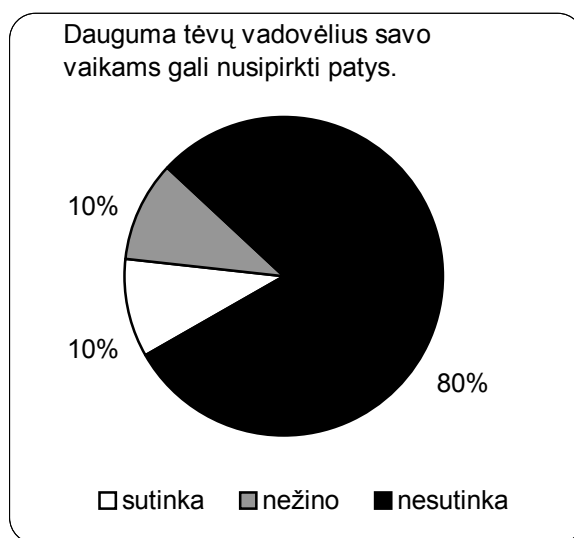
Ar priklauso finansavimo reformos vertinimas nuo to, ar apklausiami vienturčio vaiko, ar turinčio brolių/seserų tėvai? Palankiau finansavimo reformą vertina vienturčių vaikų tėvai ir tėvai vaikų, turinčių jaunesnių brolių/seserų. Tėvai, turintys dar ir vyresnių vaikų, mažiau pritaria konkrečiai „krepšelio“ reformai. Jie apskritai šiek tiek mažiau domisi švietimo naujienomis, tarp jų daugiausia nieko nežinančių apie reformos pagrindinius darbus ir „krepšelį“ konkrečiai. Galbūt, jie pasitiki jau turima patirtimi, nes jos įgijo su vyresniais savo vaikais, arba yra nusivylę. Taigi tėvai, kurie jau turi konkrečios švietimo reformos patirties, naujoves vertina atsargiau, mažiau domisi reforma ir demonstruoja 'nuovargį' reformos atžvilgiu.

Tėvai nenori patys pirkti vaikams vadovėlių

Tyrimu norėta išsiaiškinti tėvų nuomonę apie kai kuriuos švietimo finansavimo aspektus, susijusius su galimu tėvų išlaidų padidėjimu vaikų švietimui. Tėvams buvo pasiūlyta pareikšti nuomonę apie tai, ar jie negalėtų patys nupirkti savo vaikams vadovėlių ir apmokėti papildomojo ugdymo išlaidas.

Tėvų klausta (13.7), ar dauguma tėvų vadovėlius savo vaikams gali nupirkti patys. Tėvų požiūris pasirodė akivaizdžiai neigiamas. Net 80 proc. tėvų neigiamai vertina mintį, kad teks vadovėlius pirkti, o ne gauti nemokamai. Toks atsakymas būdingas visoms tėvų grupėms, nepriklausomai nuo jų lyties, išsilavinimo ir nuo to, kiek vaikų šeimoje. Žinia, jau ir dabar dalį mokymo priemonių vaikams nuperka tėvai, tačiau jie nenorėtų dar didesnių išlaidų. Žinoma, išlaidų didėjimas niekam nėra malonus reiškinys ir tėvai linkę to kiek įmanoma vengti. Akivaizdu, kad norint, kad tėvai skirtų daugiau lėšų mokymo priemonėms, nesukeliant didelio nepasitenkinimo, tai realu padaryti tik palaipsniui.

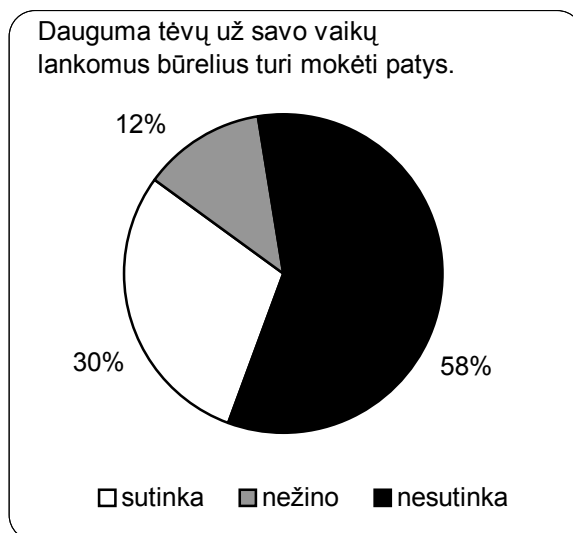
Jei tėvai nelinkę didinti savo išlaidų vadovėliams, tai apmokėti papildomojo ugdymo paslaugas nusiteikę šiek tiek daugiau tėvų.

13.7

Dauguma tėvų nenori už vaikų lankomus būrelius mokėti patys

Tėvai buvo paprašyti įvertinti teiginį (13.9), ar 'dauguma tėvų už savo vaikų lankomus būrelius (po pamokų) turi mokėti patys'. Su teiginiu sutiko 30 proc. tėvų (toks pats procentas motinų ir tėvų), o 58 proc. pasisakė prieš. Motinos buvo kategoriškiau nusiteikusios prieš šią mintį (motinos: prieš 61 proc., abejoja 10 proc.), negu tėvai (prieš 47 proc., abejoja 22 proc.). Priklausomai nuo išsilavinimo skiriasi tėvų atsakymai į šį klausimą: sutinka, kad dauguma tėvų už vaikų lankomus būrelius turi mokėti patys 35 proc. tėvų su aukštuoju, o su žemesniu pritaria – 25 proc.. Tuo dar kartą patvirtinamas teiginys, kad kuo aukštesnis išsilavinimas, tuo didesnes lėšas tėvai gali ir nori skirti vaikų išsilavinimui. Socialiai remtinų, mažas pajamas gaunančių, daugiavaikių šeimų vaikams turėtų būti taikomos valstybinės subsidijos norint užtikrinti lygias galimybes papildomojo ugdymo srityje, jei šios paslaugos neįeina į valstybės apmokamas.

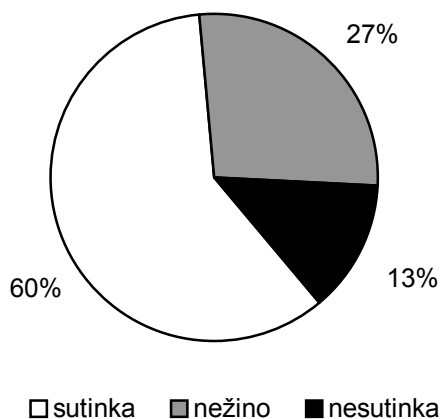
13.9

Dauguma tėvų remia nemokamą vaikų maitinimą mokykloje

Dalis moksleivių mokykloje gauna nemokamą maitinimą. Paklausėme tėvų, kaip jie vertina teiginį, kad „Reikia skirti daugiau lėšų nemokamam vaikų maitinimui mokykloje“.

Šiam teiginiui (13.8) pritaria apie 60 proc. tėvų, nežino 27 proc., nepitaria 13 proc.. Tikėtina, kad, 'nežinantys' yra tie tėvai, kurių vaikams tokia parama neskiriama. Esminių skirtumų tarp tėvų ir motinų nuomonių nėra. Atsakymai nepriklauso nuo to, ar vaikas vienturtis, ar yra daugiau vaikų šeimoje. Tačiau teiginiui pritaria net dešimčia procentų daugiau žemesnio išsilavinimo tėvų negu tėvai su aukštesniu išsilavinimu. Tai nulemta, matyt, to fakto, kad mažesnes pajamas gauna žemesnio išsilavinimo tėvai ir jų vaikams reikšmingesnė ši socialinė parama.

Reikia skirti daugiau lėšų nemokamam vaikų maitinimui mokykloje.

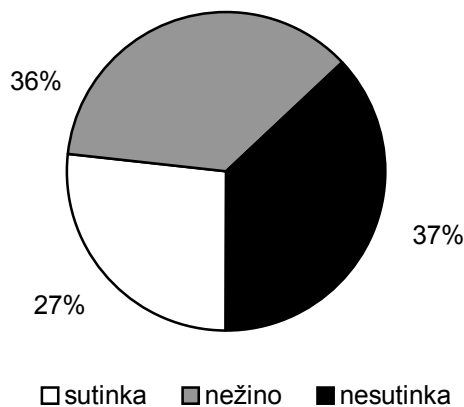

13.8

Tėvų požiūris į tautinių mažumų mokyklų rėmimą

Pasidomėjome, ką tėvai galvoja apie tautinių mažumų mokyklų rėmimą (13.9). Šiuo metu šių mokyklų vieno moksleivio švietimui skiria daugiau lėšų, negu lietuviškų. Paklausėme, ar tautinių mažumų mokyklos turi būti labiau remiamos. Dėl šio teiginio tėvų nuomonės pasidalino į beveik tris lygias dalis-pritariančių, nežinančių ir nesutinkančių. Kadangi dauguma respondentų buvo lietuviškų mokyklų moksleivių tėvai, tai galime manyti, kad toks nuomonių pasiskirstymas rodo gana tolerantišką tėvų požiūrį į papildomą tautinių mažumų mokyklų rėmimą.

Tautinių mažumų mokyklos turi būti labiau remiamos.

13.14

Svarbu rūpintis kaimo mokyklomis

Didžioji dauguma respondentų pritaria tam, kad kaimo mokykla nėra vien tik mokymo įstaiga, ir jomis reikia ypatingai rūpintis (77 proc. tėvų). Deja, ši apklausa neleidžia giliau diferencijuoti to “ypatingo rūpesčio”: ar tai reiškia papildomą finansinę paramą, ar kitokias specialias programas. Rūpintis kaimo mokyklomis labiau linkusios moksleivių mamos (ši teiginį remia 80 proc. mamų ir 67 proc. tėvų).

13.4

4. TĖVŲ NUOMONĖ APIE MOKYKLOS PASIRINKIMĄ

Šiuo metu, vykdoma mokyklų struktūros pertvarka – “mokyklų tinklo optimizavimas” ir “mokyklų tipų gryninimas”, todėl vis daugiau diskutuojama apie mokyklų pasirinkimo teisę bei moksleiviams ir jų tėvams prieinamą informaciją apie šią reformą.

- *Daugumai vaikų mokykla nėra toli*
- *Tėvai turi turėti teisę pasirinkti mokyklą*
- *Ar dabar galima vaikui parinkti mokyklą?*
- *Ar skiriasi mokyklos?*
- *Toliau gyvenančius vaikus mokykla turi atsivežti*

Daugiau kaip pusės respondentų vaikai šiuo metu lanko artimiausią mokyklą. Iš kitos pusės, pastebima, kad ypač aukštąjį išsilavinimą turintys tėvai jau ir dabar savo vaiką linkę leisti ne į artimiausią mokyklą, bet, remdamiesi turima informacija (tėvų informuotumas skiriasi priklausomai nuo išsilavinimo), stengiasi parinkti labiau tinkamą savo vaikui mokyklą. Tai, kad daugiau jaunesnių moksleivių lanko tolimesnes mokyklas nei abiturientų, rodo, kad moksleiviai jau pradeda pasiskirstyti nebe vien ‘artimiausios mokyklos’ principu, o tai gali būti įtakota tokių reformos reiškinių kaip naujos brandos egzaminų sistemos įgyvendinimas, profiliavimas, mokyklų tipų ‘gryninimas’, gimnazijų steigimas. Galime konstatuoti, kad jau galioja bent dalinis mokyklos pasirinkimo principas, nulemtas įgyvendinamos reformos reiškinių. Į šį faktą, galbūt, jau vertėtų atsižvelgti rengiant naujos redakcijos švietimo įstatymą.

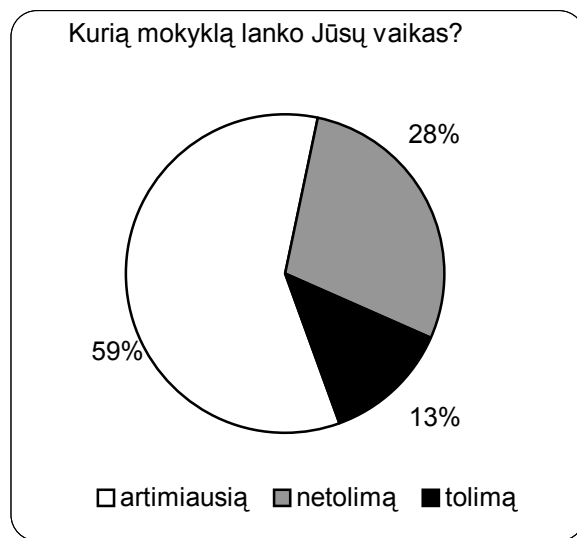
Dauguma tėvų tvirtai įsitikinę turintys bent šiek tiek informacijos apie mokyklų skirtumus – atsakymus ‘taip, žinau’, ‘taip, truputį žinau’ pasirinko 73 proc. respondentų. Tačiau, skiriasi respondentų informuotumo lygis: apie 6 proc. respondentų mano, kad kad visos mokyklos vienodos, o 10 proc. nieko apie skirtumus nežino.

Iš respondentų pasirinktų atsakymų matyti, kad dauguma tėvų mano, kad tėvams turi būti suteikta teisė pasirinkti savo vaikui tinkamą mokyklą. Apie pusę visų respondentų mano, kad teisė tėvams pasirinkti valstybinę mokyklą, gali būti realiai įgyvendinta jau dabar. Akivaizdu, kad žemesnio išsilavinimo tėvai norėtų, kad visos mokyklos teiktų daugmaž vienodą išsilavinimą ir taip ir jų vaikams būtų užtikrinta vienoda švietimo kokybė nepriklausomai nuo socialinės, teritorinės afiliacijos. Žemesnio išsilavinimo tėvai nuogaštauja, kad mokyklos pasirinkimo principas nebus skaidriai įgyvendintas lygių galimybių pagrindu, o socialiai sėkmingesnių šeimų vaikai gaus geresnį išsilavinimą. Taigi, manytume, tėvų nuomonė apie mokyklos pasirinkimo principą yra socialiai determinuota. Apklausa rodo, kad kuo mažesnis tėvų išsilavinimas, tuo mažiau jie domisi, žino, informuoti apie mokyklų skirtumus.

Daugumai vaikų mokykla nėra toli

Tėvų apklausa leido nustatyti, kokia mokyklą šiuo metu lanko vaikai – esančią arti namų, ar tolimesnę. Respondentams buvo pateiktas klausimas „Ar Jūsų vaikas lanko artimiausią nuo Jūsų gyvenamosios vietos mokyklą?“ (24). Daugiau kaip pusės respondentų vaikai lanko artimiausią mokyklą, nes atsakymą „taip, artimiausiąją“ pasirinko 59% tėvų. Ne artimiausią, bet netoliese esančią mokyklą lanko 28 proc. respondentų vaikų. Tėvų, kurių vaikų mokykla pakankamai toli – 13%.

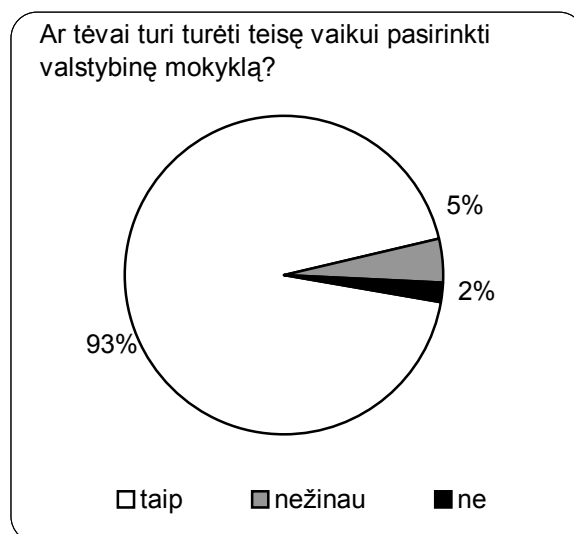
24

Daugiau žemesnį išsilavinimą turinčių tėvų sakosi, kad jų vaikai lanko artimiausią mokyklą – 64 proc. (tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių – 55 proc.). Šiek tiek daugiau atsakiusių, kad jų vaikai lanko toli nuo namų esančią mokyklą yra tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų – 15 proc. ir tarp ne abiturientų tėvų. – 16 proc. Iš šių atsakymų rezultatų galėtume daryti dvi prielaidas. Pirma, manytume, kad aukštąjį išsilavinimą turintys tėvai jau ir dabar savo vaiką linkę leisti ne į artimiausią mokyklą, bet pagal turimą informaciją (žr. žemiau atsakymus į klausimą ar tėvai žino, kuo skiriasi mokyklos) stengiasi parinkti labiau tinkamą savo vaikui mokyklą. Antra, tai, kad daugiau ne abiturientų lanko tolimesnes mokyklas, rodo, kad moksleiviai jau pradeda pasiskirstyti nebe vien artimiausios mokyklos principu ir tai galėjo būti jau įtakota tokių reformos reiškinių kaip naujos brandos egzaminų sistemos įgyvendinimas, profiliavimas, mokyklų tipų 'gryninimas', gimnazijų steigimas. Galime konstatuoti, kad jau galioja bent dalinis mokyklos pasirinkimo principas, nulemtas įgyvendinamos reformos reiškinių. Į šį faktą, galbūt, jau vertėtų atsižvelgti rengiant naujos redakcijos švietimo įstatymą.

Tėvai turi turėti teisę pasirinkti mokyklą

Pasidomėjome, kaip patys tėvai vertina galimybę pasirinkti vaikui mokyklą. Respondentams buvo užduotas klausimas (25): Ar, Jūsų manymu, tėvai turi turėti teisę pasirinkti savo vaikui valstybinę mokyklą ir ją keisti?

Iš respondentų pasirinktų atsakymų matyti, kad dauguma tėvų mano, kad tėvams turi būti suteikta teisė pasirinkti savo vaikui tinkamą mokyklą. Tuo tvirtai įsitikinę 60 proc. respondentų, o dar 30 proc. mano, kad tokią teisę reikia suteikti esant galimybėms. (Kitas dalykas, ar realu absoliučiai tokį principą įgyvendinti). Skiriasi tėvų įsitikinimas dėl teisės

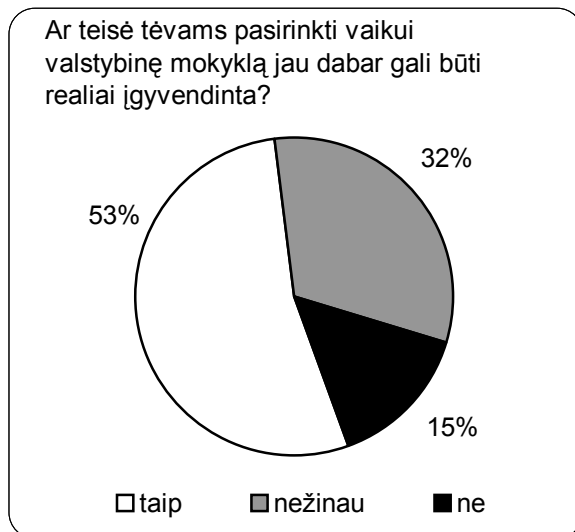
25

pasirinkti vaikui mokyklą priklausomai nuo respondentų išsilavinimo. Daugiausia norinčių, kad toks principas galiotų yra tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų – 69 proc., o mažiausia tarp žemiausios išsilavinimo grupės tėvų – 45 proc. Akivaizdu, kad žemesnio išsilavinimo tėvai norėtų, kad visos mokyklos teiktų daugmaž vienodą išsilavinimą ir taip ir jų vaikams būtų užtikrinta vienoda švietimo kokybė nepriklausomai nuo socialinės, teritorinės afiliacijos. Tikėtina, kad toks nuomonių išsiskyrimas rodo žemesnio išsilavinimo tėvų nuogąstavimus, kad mokyklos pasirinkimo principas nebus skaidriai įgyvendintas lygių galimybių pagrindu, o socialiai sėkmingesnių šeimų vaikai gaus geresnį išsilavinimą. Taigi, manytume, tokie atsakymai socialiai determinuoti. Tokio požiūrio teisingumą paneigti sunku, nes ir ši apklausa rodo, kad aukštesnio išsilavinimo tėvai geriau apie mokyklų skirtumus informuoti ir dažniau renkasi ne artimiausią mokyklą, o matyt tą, kurią mano esant geresnę.

Ar dabar galima vaikui parinkti mokyklą?

Ar ši teisė tėvams pasirinkti valstybinę mokyklą, Jūsų nuomone, gali būti realiai įgyvendinta jau dabar? (26)

Apie pusę visų respondentų mano, kad teisė tėvams pasirinkti valstybinę mokyklą, gali būti realiai įgyvendinta jau dabar. Trečdalis tėvų sako nežiną, ar ši teisė gali būti realiai įgyvendinta jau dabar. Didesnių skirtumų tarp respondentų grupių priklausomai nuo lyties, išsilavinimo nepastebėta.

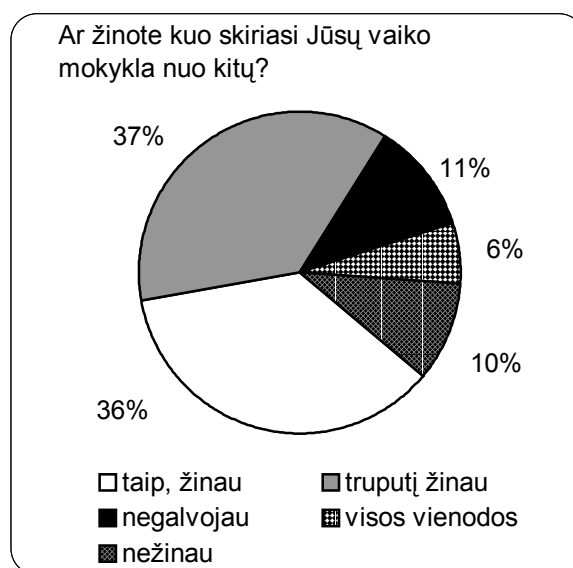

26

Ar skiriasi mokyklos?

Kadangi tėvų nuomone, kaip jau aptarėme, jiems turėtų būti suteikta teisė pasirinkti savo vaikui norimą mokyklą, pasidomėjome, ar jie žino, kuo mokyklos viena nuo kitos skiriasi. Respondentams buvo pasiūlyta įvertinti savo informuotumą atsakant į klausimą "Ar Jūs žinote kuo skiriasi Jūsų vaiko lankoma mokykla nuo kitų?" (23). Jie galėjo pasirinkti vieną iš atsakymų – 'taip, žinau', 'taip, truputį žinau', 'apie tai negalvoju', 'visos jos vienodos', 'nežinau'.

Iš respondentų pasirinktų atsakymų akivaizdžiai matyti, kad dauguma tvirtai įsitikinę turintys bent šiek tiek informacijos apie mokyklų skirtumus – atsakymus 'taip, žinau', 'taip, truputį žinau' pasirinko 73 proc. respondentų. Tačiau, skiriasi respondentų

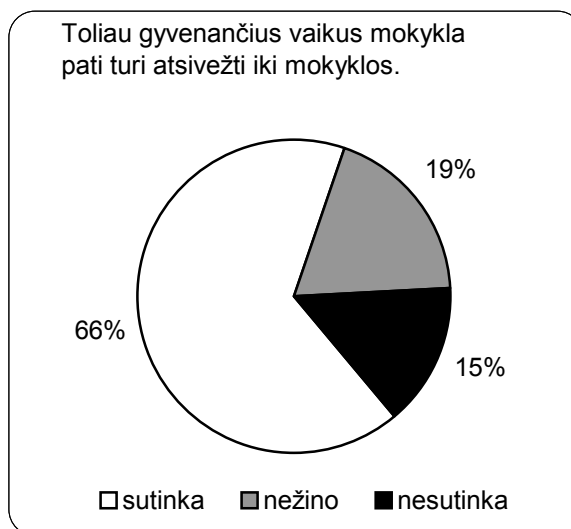
23

informuotumo lygis. Įsitikinusių, kad tvirtai žino mokyklų skirtumus yra apie 36 proc. atsakinėjusiųjų. Tarp skirtumus žinančių yra daugiau mamų negu tėvų – 38 proc. ir 28 proc. atitinkamai; daugiau aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų, negu žemesnio išsilavinimo (profesinis, vidurinis ir žemesnis) – 44 proc. ir 27 proc. atitinkamai; daugiau ne abiturientų tėvų, negu kt. klasių moksleivių tėvų – 33proc. ir 45 proc. atitinkamai, daugiau vienturčių vaikų tėvų – 41proc.

Vidutiniškai 11 proc. respondentų sako, kad apie mokyklų skirtumus negalvoję. Tokių daugiausia tarp žemiausią išsilavinimą turinčių respondentų – 15 proc. (tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių tėvų negalvojusių apie mokyklų skirtumus yra 9 proc.). Kad visos mokyklos vienodos mano tik apie 6 proc. respondentų, daugiausia tokių atsakymų tarp žemesnio išsilavinimo tėvų 11 proc. Apie 10 proc. tėvų nieko nežino apie mokyklų skirtumus, daugiausia tokių atsakymų vėlgi tarp žemesnio išsilavinimo tėvų 15 proc. Galime daryti išvadą, kad dauguma tėvų mano, kad mokyklos skiriasi. Dauguma jų turi apie tai bent šiek tiek informacijos. Tačiau iš apklausos rezultatų akivaizdu, kad kuo mažesnis tėvų išsilavinimas, tuo mažiau jie domisi, žino, informuoti apie mokyklų skirtumus. Be to, tyrimo demografija rodo, kad žemesnio išsilavinimo tėvų apskritai mažiau savanoriškai dalyvavo apklausoje. Menkas informuotumas suponuoja menkesnes galimybes jų vaikams rinktis mokyklą (jei bus suteikta tokia galimybė). Galėtume daryti prielaidą, kad gal ir mokymosi profilį rinktis, apskritai suteikti patarimą ir pagalbą savo vaikams žemesnio išsilavinimo tėvų vaikams sunkiau. Manytume, kad mokytojams, mokykloms, švietimo administratoriams tikrai vertėtų sustiprinti dėmesį ir informacijos teikimą žemesnio išsilavinimo tėvams.

Toliau gyvenančius vaikus mokykla turi atsivežti

Dauguma tėvų įsitikinę, kad toliau gyvenančius vaikus mokykla pati turi atsivežti iki mokyklos. Tokiam teiginiui pritaria 66 proc. respondentų. Todėl akivaizdu, kad jei bus suteikta teisė pasirinkti mokyklą, tai dar labiau paaštrės moksleivių pavežėjimo problema: tėvai, norintys teisės pasirinkti mokyklą, tikisi, kad transporto problema sišspręs valstybė.

13.12

5. TĖVŲ POŽIŪRIS Į PRIVAČIAS MOKYKLAS

Kuriasi privačios mokyklos. Tai vis dar naujas reiškinys Lietuvoje, santykinai jose moksleivių skaičius nedidelis. Kaip vertina tėvai privačių mokyklų atsiradimą? Kokia tėvų nuomonė apie privačias mokyklas lyginant jas su valstybinėmis bendrojo lavinimo mokyklomis? Tyrime siekėme nustatyti, koks tėvų požiūris į privačias mokyklas.

- *Tėvų požiūris į privačių mokyklų atsiradimą*
- *Ar privačių mokyklų turi būti daugiau?*
- *Ar privačiose mokyklose mokymo kokybė aukštesnė?*
- *Ar privačiose mokyklose vaikas saugesnis?*
- *Alternatyva valstybinėms mokyklos reikalinga*
- *Privačios mokyklos diferencijuos visuomenę į turtingus ir vargšus*
- *Mokymas privačiose mokyklose yra per brangus*
- *Kas turi apmokėti vaiko mokymosi privačioje mokykloje išlaidas?*

Tėvų požiūriai rodo, kad visuomenė labai vertina švietimą kaip socioekonominės gerovės ir gyvenimo kokybės pagrindą. Akivaizdu, kad mokamų švietimo paslaugų įvairovės didėjimas tėvams kelia nerimą ir tėvai susirūpinę dėl moksleivių lygių galimybių įgyti lygiavertį išsilavinimą plečiantis privačių mokyklų tinklui.

Didesnis ar mažesnis tėvų pritarimas privačių mokyklų gausėjimui priklauso nuo socialinio šeimos statuso ir su tuo susijusio socialinio saugumo ir siekio, kad vaikai įgytų konkurencingą išsilavinimą, kuris svarbus tolesnei gyvenimo sėkmei.

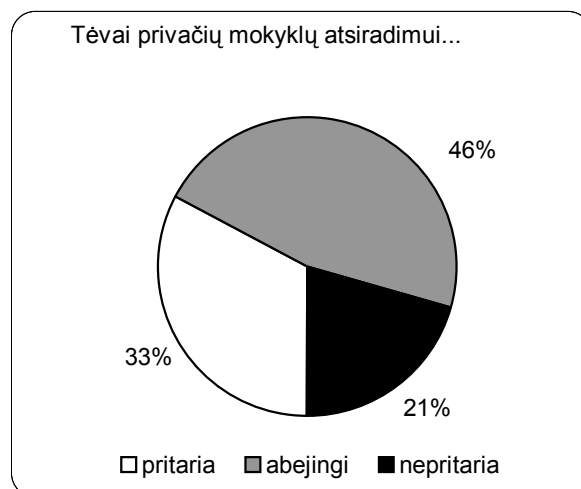
Aukštąjį išsilavinimą turintys tėvai mažiau linkę idealizuoti privačių mokyklų mokymo kokybę negu žemesnio išsilavinimo tėvai. Steigiantis privatioms mokykloms žemesnio išsilavinimo tėvai mano, kad jų šeimos tampa mažiau socialiai saugios ir švietimo sferoje. Akivaizdu, kad tėvų požiūrį į šias problemas ateityje įtakos naujieji švietimo politikos sprendimai – “besimokančiojo krepšelio” garantavimas kiekvienam moksleiviui, nepriklausomai nuo to, kokioje – privačioje ar valstybinėje – mokykloje jis mokosi, nuo galimybės laisvai pasirinkti mokyklą ir nuo nemokamo “išlyginamojo ugdymo” koncepcijos.

Vertinant privačių mokyklų reiškinį respondentai ryškiai atskleidė ne tik savo požiūrį į jas, bet ir savo nuogastavimus dėl būsimosios visuomenės socialinės integracijos. Su teiginiu, kad privačios mokyklos dar labiau diferencijuos visuomenę į turtingus ir vargšus sutinka didžioji dauguma apklaustų moksleivių tėvų.

Tėvų požiūris į privačių mokyklų atsiradimą

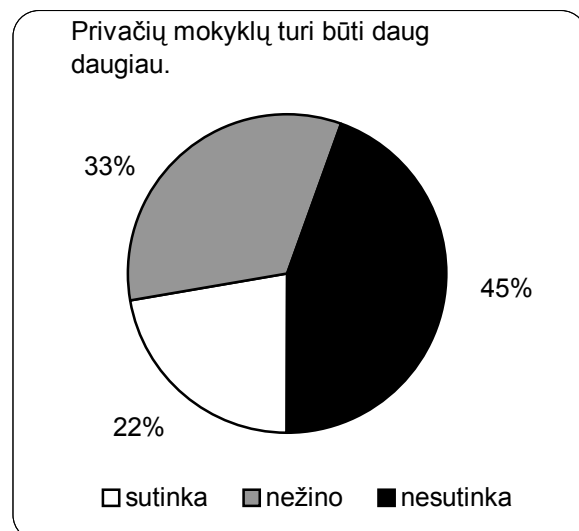
Jau aptarėme, kad pusė apklaustų moksleivių tėvų, į klausimą, kaip vertina privačių mokyklų atsiradimą, atsakė į tokių mokyklų atsiradimą žiūrintys neutraliai (46 proc.) (žr. 1 ataskaitos skyrių). Maždaug trečdalis (33 proc.) privataus švietimo sektoriaus atsiradimą vertina palankiai, o penktadalis (21 proc.) – neigiamai.

8

Ar privačių mokyklų turi būti daugiau?

Kita vertus, su teiginiu (11.1), kad privačių mokyklų turi būti daugiau, visiškai arba iš dalies sutiko 22 proc. apklaustųjų t.y mažiau negu palankiai į jas žiūrinčių. Priešingai (nereikia daugiau privačių mokyklų) manė 45 proc. respondentų, o nežinojo kaip atsakyti, 33 proc. tiriamųjų. Rezultatų analizė rodo akivaizdų apklaustų tėvų nuomonių išsiskyrimą šiuo klausimu priklausomai nuo jų išsilavinimo. Tėvai, turintys aukštąjį išsilavinimą, palankiau žiūri į privačių mokyklų gausėjimą. Tarp jų yra 27 proc. pritariančių, kad privačių mokyklų turi būti daugiau. Tuo tarpu, tarp turinčių aukštesnįjį, profesinį, vidurinį ar žemesnį išsilavinimą pritariančių privačių mokyklų skaičiaus didėjimui yra 17-20proc., o nepritariančių dešimčia proc. daugiau negu tarp tėvų, turinčių aukštąjį išsilavinimą (38 proc. ir 49 proc. nepritariančių atitinkamai). Motinos linkusios labiau nepritarti privačių mokyklų gausėjimui - tarp jų nepritariančių yra 47 proc., o tarp tėvų 36 proc. Galima daryti prielaidą, jog didesnis ar mažesnis tėvų pritarimas privačių mokyklų gausėjimui priklauso nuo socialinio šeimos statuso ir su tuo susijusio socialinio saugumo ir siekio, kad vaikai įgytų konkurencingą išsilavinimą, kuris svarbus tolesnei gyvenimo sėkmei. Žemesnio išsilavinimo tėvai, (statistiškai jie gauna mažesnes pajamas), greičiausiai mano negalėsia siųsti savo vaikų į privačias mokyklas, ir kad tokių mokyklų gausėjimas gali lemti nelygias galimybes jų vaikams konkuruoti dėl aukštojo mokslo įgijimo. Tuo labiau, kad net 71 proc. tėvų sakosi norintys, kad jų vaikai siektų aukštojo išsilavinimo. Matyt, žemesnio išsilavinimo tėvai mano, kad mokymo kokybė privačiose mokyklose yra aukštesnė (žr. 11.2) ir moksleivių mokymasis skirtingo tipo mokyklose - privačiose ar valstybinėse, anksti nulems visuomenės socialinę diferenciaciją. Iš esmės šią prielaidą patvirtina teiginių apie mokymo kokybę privačiose mokyklose ir diferenciaciją vertinimai.

11.1

Ar privačiose mokyklose mokymo kokybė aukštesnė?

Respondentų buvo paprašyta įvertinti teiginį (11.2): *mokymo kokybė privačiose mokyklose yra aukštesnė*. Su šiuo teiginiu sutinka arba visiškai sutinka vidutiniškai 38 proc. respondentų, nesutinka 21 proc., o nežino – 41 proc. Vėl išsiskyrė skirtingo išsilavinimo respondentų vertinimai. Tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų mažiau atsakiusių, kad jie nežino ar mokymo kokybė privačiose mokyklose yra aukštesnė. Jų nuomonės kategoriškesnės – šios respondentų grupės atsakymai poliarizavosi. Kadangi tarp jų buvo vidutiniškai aštuoniais procentais daugiau nesutinkančių, kad mokymo kokybė privačiose mokyklose yra aukštesnė, negu kito išsilavinimo grupėse, o pritariančių šiam teiginiui bemaž tiek pat kaip , galime daryti prielaidą, kad ši respondentų grupė yra linkusi mažiau idealizuoti privačių mokyklų mokymo kokybę negu žemesnio išsilavinimo tėvai. Visa tai rodo, kad steigiantis privatioms mokykloms žemesnio išsilavinimo tėvai mano, kad jų šeimos mažiau socialiai saugios ir švietimo sferoje. Akivaizdu, kad tėvų požiūrį į šias problemas ateityje įtakos naujieji švietimo politikos sprendimai – “besimokančiojo krepšelio” garantavimas kiekvienam moksleiviui, nepriklausomai nuo to, kokioje – privačioje ar valstybinėje – mokykloje jis mokosi, nuo galimybės laisvai pasirinkti mokyklą ir nuo nemokamo “išlyginamojo ugdymo” koncepcijos.

11.2

Ar privačiose mokyklose vaikas saugesnis?

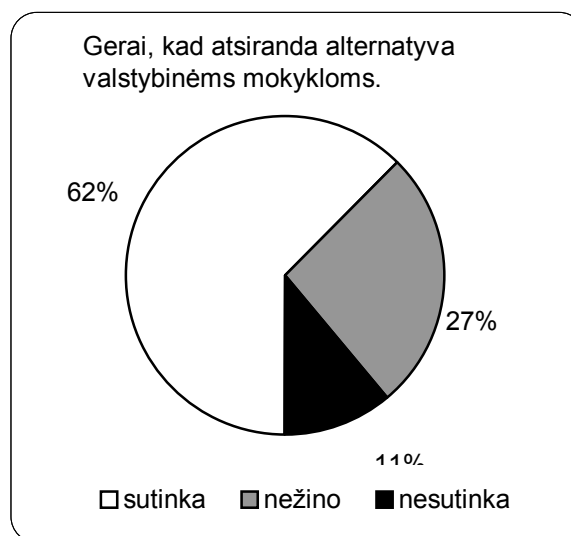
Su teiginiu (11.5), kad privačiose mokyklose vaikai yra saugesni sutinka 39 proc. respondentų. Daugiau privačias mokyklas vertinančių kaip saugesnes vaikams yra tarp aukštąjį išsilavinimą turinčių respondentų – 45 proc. (priminsime, kad tarp jų buvo 38 proc. įsitikinusių, kad privačiose mokyklose mokymo kokybė aukštesnė).

11.5

Alternatyva valstybinėms mokykloms reikalinga

Kaip jau aptarėme, trečdalis (33 proc.) apklaustų moksleivių tėvų, paklausti, kaip vertina privačių mokyklų atsiradimą, atsakė, kad teigiamai ir labai teigiamai. Iš kitos pusės, paklausti ar gerai, kad atsiranda alternatyva valstybinėms mokykloms (11.3), atsakė su teiginiu labai sutinkantys ir sutinkantys 62 proc. respondentų, o trečdalis sakosi nežinantys. Respondentų atsakymai rodo, kad jie iš esmės pritaria švietimo alternatyvoms. Tačiau skiriasi pritarimas priklausomai nuo tėvų išsilavinimo. Alternatyvų atsiradimui neabejotinai pritaria 69 proc. respondentų su aukštoju išsilavinimu

11.3

ir 52 proc. su žemesniu (profesiniu, viduriniu ir žemesniu). Neturinčių nuomonės yra 19 proc. tarp respondentų su aukštoju išsilavinimu ir beveik dvigubai daugiau tarp žemesnio išsilavinimo respondentų – 36 proc. Greičiausiai taip yra dėl to, kad žemesnio išsilavinimo tėvai apskritai turi mažiau informacijos apie švietimo kaitos procesus ir pagrindinius darbus, kaip nustatėme analizuodami atsakymus į klausimą. Be to, žemesnio išsilavinimo tėvai gali manyti, kad diferencijavusis švietimo įstaigoms, jų vaikai nebeturės lygių galimybių įgyti lygiavertį švietimą. Taigi, galime daryti prielaidą, kad čia vėlgi atsispindi socioekonominės nelygybės baimė, atsirandanti dėl jau esamo visuomenės diferencijavimosi priklausomai nuo išsilavinimo, pajamų, gyvenamosios vietos.

Moksleivių tėvų atsakymų nuoseklumą galime palyginti nagrinėdami, kaip jie vertina privačių mokyklų atsiradimą (8) ir kaip vertina teiginį „gerai, kad atsiranda alternatyva valstybinėms mokykloms“ (11.3).

Lentelėje pateikta informacija, kaip pasisikirsto tėvų atsakymai į du klausimus kartu. Šių atsakymų į (11.3) ir (8) klausimus palyginimas įdomus dar ir sociolingvistiniu požiūriu, nes iš esmės paklausus to paties, atsakymai į šiuos du panašius klausimus iš esmės skiriasi. Pačių klausimų skirtumas yra grynai lingvistinis.

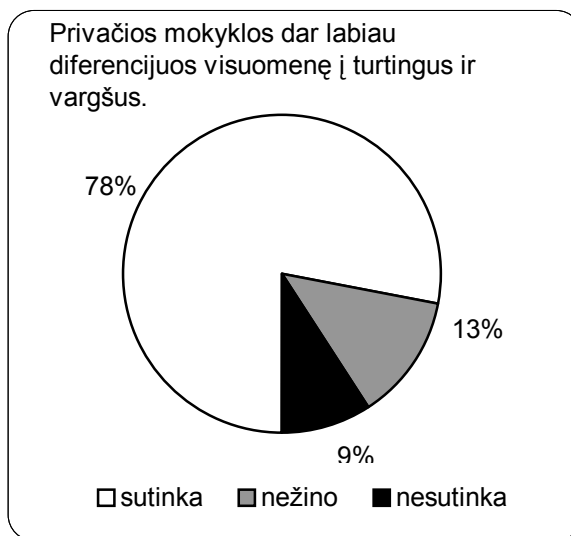
	tėvų dalis (proc.)
(labai) pritaria privačių mokyklų atsiradimui	33 proc.
(labai) pritaria teiginiui „gerai, kad atsiranda alternatyva valstybinėms mokykloms“	62 proc.

		8 Tėvai privačių mokyklų atsiradimą vertina:		
		teigiamai	neutraliai	neigiamai
11.3 Gerai, kad atsiranda alternatyva valstybinėms mokykloms	sutinka	26,8 proc.	5,9 proc.	0,5 proc.
	nežino	28,6 proc.	14,0 proc.	4,0 proc.
	nesutinka	7,1 proc.	6,6 proc.	6,5 proc.

Toks atsakymų prieštaravimas (7 proc. respondentų nenori alternatyvos valstybinėms mokykloms, tačiau palankiai vertina privačių mokyklų atsiradimą) gali būti paaiškinamas respondentų ne itin palankiu požiūriu tiek į valstybines institucijas, tiek ir į privataus sektoriaus atsiradimą ir plėtrą. Iš čia išplaukia prieštaravimas, kurį matome tėvų atsakymuose. Manytume, kad šis fenomenas, kurį demonstruoja respondentų atsakymai, atspindi pereinamojo laikotarpio visuomenės psichologinę (psichosocialinę) susidvejinimo būseną, kuri yra akivaizdžiai prieštaringa ir nestabili. Galime daryti prielaidą, kad šis fenomenas iš dalies paaiškina kai kuriuos reiškinius, pradedant menku piliečių iniciatyvumu viešajame gyvenime bei versle, baigiant alkoholizmu, savižudybėmis.

Privačios mokyklos diferencijuos visuomenę į turtingus ir vargšus

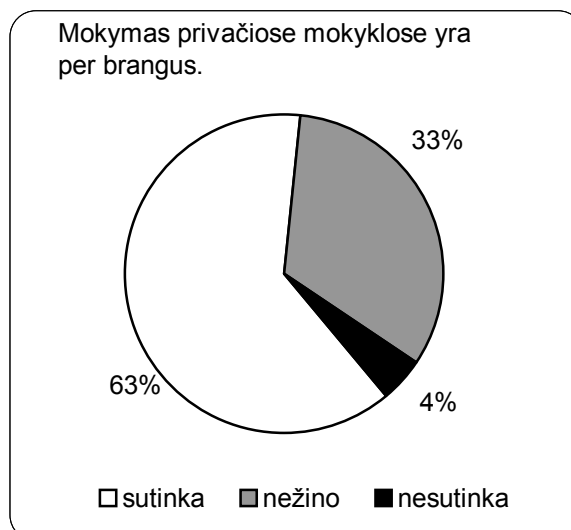
Vertinant privačių mokyklų reiškinį (11.4) respondentai ryškiai atskleidė ne tik savo požiūrį į jas, bet ir savo nuogąstavimus dėl būsimosios visuomenės socialinės integracijos. Su teiginiu, kad privačios mokyklos dar labiau diferencijuos visuomenę į turtingus ir vargšus sutinka dauguma respondentų – 78 proc. Moterys respondentės labiau tuo įsitikinusios – 81 proc., tuo tarpu taip manančių tėvų yra 68 proc. Didelių skirtumų tarp skirtingo išsilavinimo respondentų nėra. Apibendrinus atsakymus į kelis klausimus, galime manyti, kad apie pusę tėvų nėra įsitikinę, kad Lietuvoje yra nemokamas kokybiškas vidurinis išsilavinimas ir jie baiminasi, kad privačių mokyklų plėtra bus viena priežasčių dar labiau diferencijuoti visuomenę į turtingus ir vargšus. Tokie požiūriai taip pat rodo, kad visuomenė labai vertina švietimą kaip socioekonominės gerovės ir gyvenimo kokybės pagrindą. Taip pat akivaizdu, kad tėvai abejoja dėl moksleivių lygių galimybių įgyti lygiavertį išsilavinimą, todėl mokamų švietimo paslaugų įvairovės didėjimas tėvams kelia nerimą.

11.4

Mokymas privačiose mokyklose yra per brangus

Kad mokymas privačiose mokyklose yra per brangus (11.7) mano 63 proc. respondentų. Kas tėvų nuomone turi apmokėti mokymo privačioje mokykloje išlaidas?

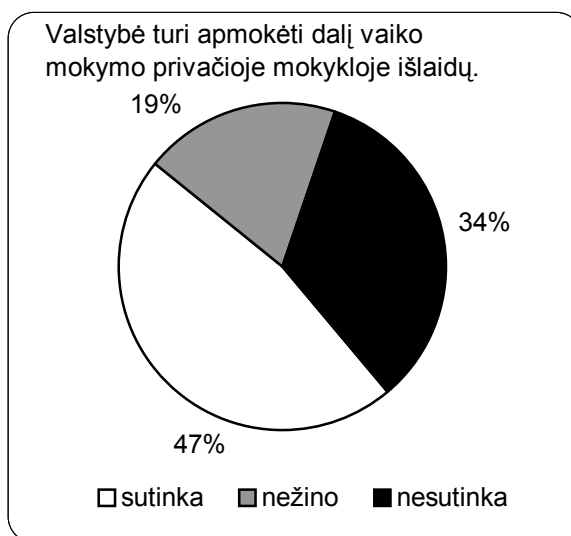
11.7

Kas turi apmokėti vaiko mokymosi privačioje mokykloje išlaidas?

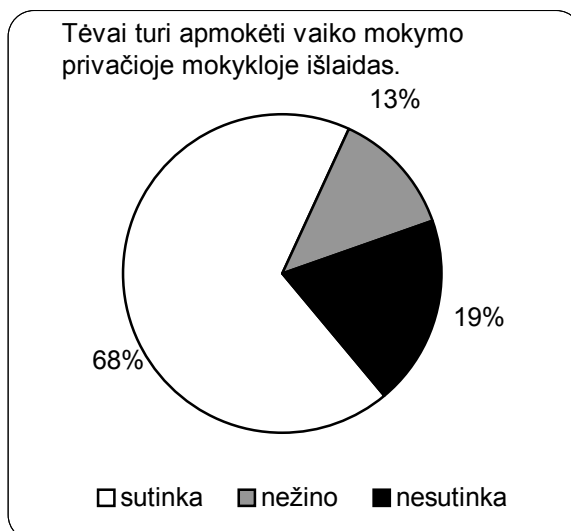
Su teiginiu (11.6), kad valstybė turi apmokėti dalį vaiko mokymo privačioje mokykloje išlaidų sutinka 47 proc respondentų, o kad patys tėvai (11.8) – 68 proc respondentų.

Įdomu palyginti tėvų atsakymus į šiuos du klausimus. Lentelėje pateikiama informacija, kaip tėvai atsakinėjo į juos abu. Tarp tų 68 proc. tėvų, sutinkančių, kad jie patys turi apmokėti vaiko mokymosi privačioje mokykloje išlaidas, apie trečdalis tikisi ir dalinio valstybinio finansavimo paramos. O pusė mano, kad valstybė jokių finansinių įsipareigojimų gali neturėti.

17 proc. tėvų nesutinka apmokėti vaiko mokymosi privačioje mokykloje išlaidų ir mano, kad tai valstybės rūpestis.

11.6

11.8

		11.8 Tėvai patys turi apmokėti vaiko mokymo privačioje mokykloje išlaidas:		
		sutinka	nežino	nesutinka
11.6 Valstybė turi apmokėti dalį vaiko mokymo privačioje mokykloje išlaidų.	sutinka	23,0 proc.	7,2 proc.	16,7 proc.
	nežino	14,0 proc.	4,5 proc.	0,9 proc.
	nesutinka	31,1 proc.	0,9 proc.	1,8 proc.

6. ŠVIETIMO KOKYBĖ IR MOKSLEIVIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMAS

Moksleivių kokybės ir pasiekimų vertinimo problema visada aktuali ir pedagogams, ir patiems moksleiviams, ir, aišku, jų tėvams. Tėvai linkę pervertinti savo vaiko gebėjimus, bei ieškoti blogesnio vaiko mokymosi rezultatų priežasčių pačiame vertinimo procese, aiškinti juos informacijos stoka ar jos neobjektyvumu. Švietimos istemos, mokyklos, švietimo paslaugų kokybės klausimai bendresni, tačiau labai aktualūs. Nėra sutarta švietimo kokybės samprata, todėl ir tėvų ataskymai apie švietimo kokybę yra subjektyvūs: tai gali būti ir lygios galimybės įgyti išsilavinimą, ir “lengvas” įstojimas į universitetą.

- *Ar visi Lietuvos piliečiai turi vienodas galimybes įgyti vidurinį išsilavinimą?*
- *Ar reikia vidurinio išsilavinimo privalomumo?*
- *Mokyklų kompiuterizavimas kelia švietimo kokybę*
- *Ar pedagogų atlyginimų kėlimas įtakoja švietimo kokybę?*
- *Ar mažos mokyklos užtikrina kokybišką vidurinį išsilavinimą?*
- *Dauguma tėvų mano, kad jų vaikai sieks aukštojo išsilavinimo.*

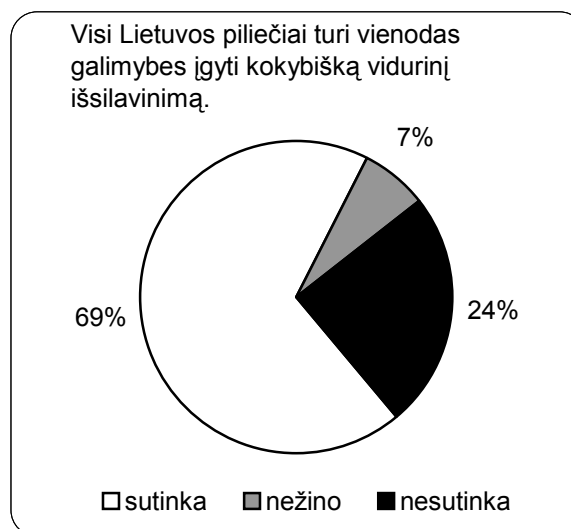
Dauguma moksleivių tėvai mano, kad visi Lietuvos piliečiai turi vienodas galimybes įgyti kokybišką vidurinį išsilavinimą. Tai vienas iš svarbiausių švietimo sistemos kokybės požymių – lygių galimybių užtikrinimas visiems vaikams. Dauguma tėvai neprieštarautų, jei privalomu būtų vidurinis dvylikos metų mokslas. Mokyklų kompiuterizavimą tėvai supranta kaip švietimo kokybės kėlimo faktorių, tačiau nemaža jų dalis abejoja, ar pedagogų atlyginimų didinimas turės įtakos švietimo kokybei. Tėvų nuomonė apie mažų mokyklų mokymo kokybę išsiskyrė – yra jomis tikinčių, yra ir abejojančių.

Moksleivių pasiekimų vertinimas mokykloje daugeliui tėvų daug problemų nekelia – jie sutinka, kad dažniausiai vaiko pasiekimai vertinami objektyviai. Valstybinių brandos egzaminų įvedimui dauguma tėvų pritaria ir galvoja, kad jie daro stojimo į universitetus procesą objektyvesnį. Tačiau tik 25 proc. tėvų tiki, kad gerai pasirengti brandos egzaminams galima be papildomos repetitorių pagalbos. Tuo pačiu jie abejoja vidurinės mokyklos teikiamo išsilavinimo kokybe. Dauguma tėvų tiki, kad jų vaikai sieks aukštojo išsilavinimo.

Ar visi Lietuvos piliečiai turi vienodas galimybes įgyti vidurinį išsilavinimą?

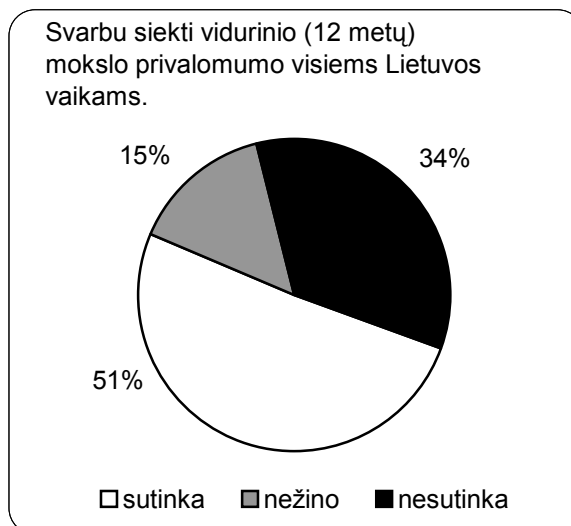
Viena iš bendriausių švietimo kokybės sampratų yra lygių galimybių įgyti atitinkamą išsilavinimą užtikrinimas visiems šalies piliečiams. Dauguma tyrime dalyvavusių moksleivių tėvų tuo tiki – 69 proc. respondentų mano, kad valstybė užtikrina vienodas galimybes įkokybišką vidurinį išsilavinimą. Pesimistiškesni tėvai su aukštuoju išsilavinimu, jų tarpe pritariančių teiginiui yra mažiau.

13.13

Ar reikia vidurinio išsilavinimo privalomumo?

Nors Lietuvoje privalomas mokymas apibrėžiamas amžiumi – iki 16 metų, tačiau dažnai visuomenėje jis suprantamas kaip pagrindinės dešimtmetės mokyklos baigimas. Pailginti šį mokymo laiką iki 12 metų ir privalomu paskelbti vidurinį mokslą linkę daugiau nei pusė tėvų. Nemažai ir prieštaraujančių – 34 proc., kiek netikėtai mažiau prieštarauja šiam teiginiui žemesnio išsilavinimo tėvai.

13.3

Mokyklų kompiuterizavimas kelia švietimo kokybę

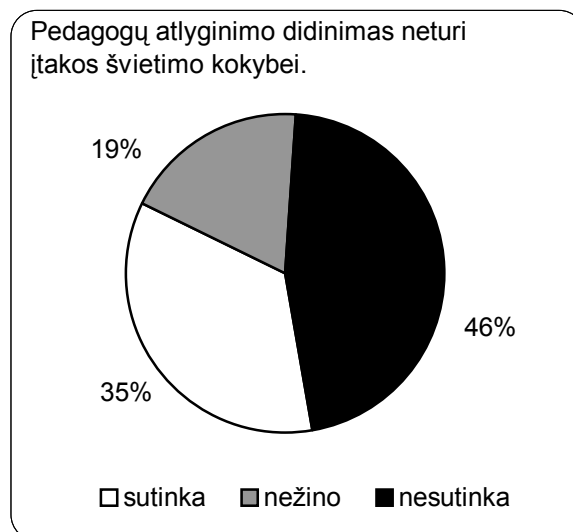
Dauguma tėvų suprata naujų informacinių technologijų svarbą dabartinėje visuomenėje ir tiki, kad mokyklų kompiuterizavimas pakels bendrą švietimo kokybę: taip mano 71 proc. tėvų. Mokyklų kompiuterizavimo reikšmę švietimo kokybei labiau remia aukštesnio išsilavinimo tėvai (75 proc. tėvų su aukštuoju išsilavinimu, tačiau tik 61 proc. tėvų su profesiniu ar viduriniu).

13.11

Ar pedagogų atlyginimų kėlimas įtakoja švietimo kokybę?

Visuomenėje, žiniasklaidoje nuolat pasigirsta nuomonių, kad švietimo kokybė pagerėtų, jei mokytojams būtų mokami didesni atlyginimai. Pasidomėjome, kokia tėvų nuomonė šiuo požiūriu. Kad švietimo kokybė pagerėtų, padidinus mokytojų atlyginimus mano 46 proc. tėvų. Pasirodo, teiginiui (13.6), kad pedagogų atlyginimų didinimas neturi įtakos švietimo kokybei pritaria 35 proc. tėvų. Reiškia, ši tėvų dalis mano, kad pedagogų atlyginimų didinimas nepadidins švietimo kokybės. Iš dalies atsakymas į šį klausimą gali būti siejamas su klausimu, ar galima pasirengti brandos egzaminams be korepetorių pagalbos. Net 52 proc. tėvų mano, kad be korepetorių apsieiti negalima. Taip tėvai neoficialiai pripažįsta papildomą "neoficialų" atlygį mokytojams. Bendrame Lietuvos oficialiosios ir šešėlinės ekonomikos kontekste tai gal ir nestebina, tačiau verčia susimąstyti apie tikrąją švietimo kaštų dalį, tenkančią šeimoms. Akivaizdu, kad ši suma visiškai neaiški, o oficialioji statistika apie 'vartojimo krepšelį' nepatikima. Ši švietimo sistemos problema yra labai svarbi ir skaudi, todėl turi būti švietimo vadybininkų išanalizuota ir bent iš dalies išspręsta.

13.6

Ar mažos mokyklos užtikrina kokybišką vidurinį išsilavinimą?

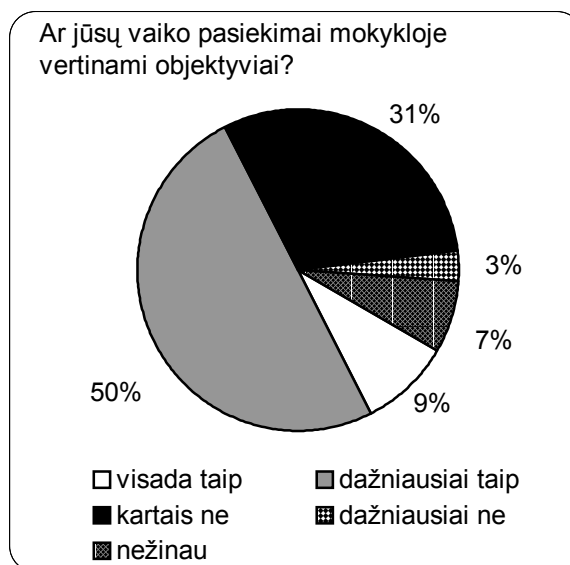
Tėvų nuomonė apie mažų mokyklų mokymo kokybę išsiskyrė. Ir pritariančių, ir ne, ir neturinčių nuomonės apie šį teiginį yra maždaug po lygiai. Neaišku, kaip tėvai gali įvertinti mažų mokyklų mokymo kokybę ir kuria dalimi jų atsakymus nulėmė dažnai viešai išsakomos mažų mokyklų kokybės problemos kitų švietimo problemų kontekste (mokyklų tinklo optimizavimas, finansinis švietimo sistemos efektyvumas ir pan.).

13.10

Moksleivių pasiekimai dažniausiai vertinami objektyviai

Svarbus yra tėvų supratimas ir pasitikėjimas jų vaiko pasiekimų vertinimo objektyvumu (17). Mokykloje vyresnių klasių moksleivių moko ir jo pasiekimus vertina 8-10 mokytojų. Todėl tėvų atsakymai apie vaiko vertinimo neobjektyvumą gali būti nulemti bet kurio vieno iš jų vertinimo klaidomis. Todėl natūralu, kad tik 9 proc. apklaustų tėvų absoliučiai tiki vertinimo objektyvumu, o dauguma – net 50 proc. – renkasi atsakymą „dažniausiai taip“. Dideli skirtumo šio atsakymo ir atsakymo „kartais ne“, kurį pasirinko 31 proc. tėvų, nėra. Tai rodo bendrą pasitikėjimą vertinimo sistemos objektyvumu. O 7 proc. atsakymų „nežinau“, bei 3 proc. dažniausiai nepasitinčių vertinimo objektyvumu, rodo darbo su tėvais plėtros būtinumą.

17

Valstybinių brandos egzaminų įvedimui dauguma tėvų pritaria

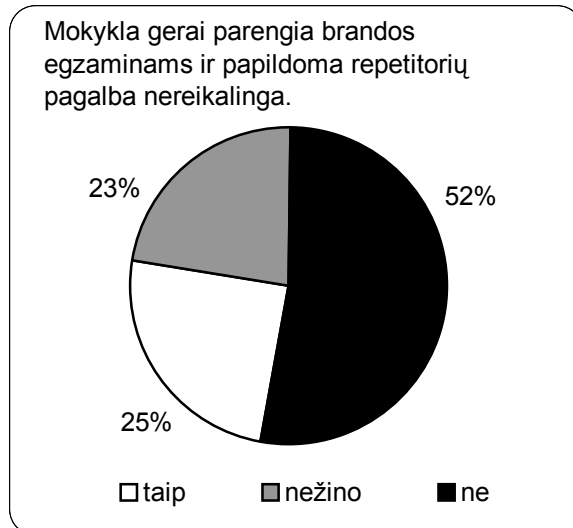
Valstybinių brandos egzaminų sistemos įvedimas yra vienas iš labiausiai matomų Lietuvos švietimo reformos žingnių. Universitetams atsisakius organizuoti stojamuosius egzaminus, šios reformos prasmingumas yra akivaizdus, tačiau bendra psichologinė įtampa, nepasitikėjimas egzaminų rezultatų objektyvumu dar išlieka. Todėl tai, kad iš visų pagrindinių švietimo reformos darbų valstybinių brandos egzaminų sistemos kūrimui pritaria didžiausia tėvų dalis (7), rodo neabejotiną šios sistemos kūrimo sėkmę (daugiau nei du trečdaliai respondentų pritaria valstybinių brandos egzaminų sistemos įvedimui). Tokį teiginį stiprina ir tai, mokyklos vadovų, palankiai vertinančių valstybinius brandos egzaminus, buvo dar daugiau.

7

Mokykla brandos egzaminams moksleivius parengia nepakankamai gerai

Valstybiniai brandos egzaminai, kaip kiekvienas išorinis mokyklai moksleivio pasiekimų vertinimas, pabrėžė iš ugdymo kokybės problemą. Ar mokykla gerai parengia brandos egzaminams? Aišku, šis labai aktualus tėvams klausimas (9) negali būti atsakytas visiškai objektyviai: negalima tiesiogiai įvertinti „šešėlinio“ švietimo, pasireiškiančio repetitorių ar mokamų kursų lankymu, įtakos. Dažnai tėvai repetitorius samdo norėdami būti saugesni (ir neįvertindami realių moksleivių galimybių bei mokymosi krūvių). Tačiau daugiau nei pusė visų respondentų mano, kad be papildomos repetitorių pagalbos gerai pasirengti egzaminams moksleivis negali. Tik kas ketvirtas respondentas tiki mokykla. Tai tikrai daug nerimo keliantis požymis.

9

Valstybinių brandos egzaminų ir priėmimo į universitetus ryšys

Vienas iš pagrindinių valstybinių brandos egzaminų sistemos kūrimo priešasčių buvo universitetų nepasitikėjimas egzistuojančių brandos egzaminų rezultatais. Iš kitos pusės, universitetų rengiami stojamieji egzaminai visada kėlė daug problemų ir abiturientams, ir jų mokytojams bei tėvams. Todėl vienakanalės, pagrįstos tik brandos egzaminų informacija, priėmimo į aukštąsias mokyklas sistemos sukūrimas, yra šiuo atveju abiem pusėms priimtinas problemų sprendimas. Suprantant, kad vien tik egzaminų kaita negali padaryti stojimo į universitetą procesą skaidresniu ir objektyvesniu, tyrime buvo moksleivių tėvų klausama

10

(10) apie egzaminų įtaką stojimo procesui: ar valstybiniai brandos egzaminai daro įtaką stojimui į universitetą objektyvesnį, nei universitetiniai stojamieji? Dauguma (44 proc.) tėvų pritarė tokiam teiginiui, 23 proc. – ne. Didelė (32 proc.) dalis tėvų nežinojo, kaip atsakyti. Tai gali būti aiškinama tuo, kad jaunesnių klasių moksleivių tėvai tikrai negali įvertinti stojimo į aukštąsias mokyklas objektyvumo.

Detalesnė respondentų atsakymų analizė parodo, kad daugiau nei 10 proc. (t.y. 11,9 proc.) tėvų pritaria valstybinių brandos egzaminų sistemai, nors nelabai tiki jos įtaką stojimo proceso objektyvumui. Tai parodo jų nepasitikėjimą aukštosiomis mokyklomis.

		10. Valstybiniai brandos egzaminai daro įtaką stojimui į universitetą objektyvesnį		
		taip	nežino	ne
7. Ar tėvai pritaria valstybinių brandos egzaminų sistemai?	pritaria	37,4 proc.	18,2 proc.	11,9 proc.
	abejingas	2,0 proc.	4,5 proc.	1,7 proc.
	nepritaria	4,4 proc.	6,7 proc.	9,9 proc.
	apie ją nežino	0,5 proc.	2,1 proc.	0,7 proc.

Dauguma tėvų mano, kad jų vaikai sieks aukštojo išsilavinimo

Dauguma tėvų mano, kad jų vaikai sieks aukštojo išsilavinimo. To tikisi net 72 proc. tėvų. Tai rodo aukštojo mokslo prestižą. Tėvų nuostatos dėl savo vaiko išsilavinimo labai priklauso nuo jų pačių išsilavinimo: net 90 proc. tėvų, kurių išsilavinimas aukštasis, tokio pat išsilavinimo tikisi ir iš savo vaiko. Tačiau tik 47 proc. tėvų, kurie baigę vidurinę ar profesinę mokyklą, galvoja, kad jų vaikas sieks aukštojo išsilavinimo.

10

7. TĖVŲ IR MOKYKLOS BENDRADARBIAVIMAS

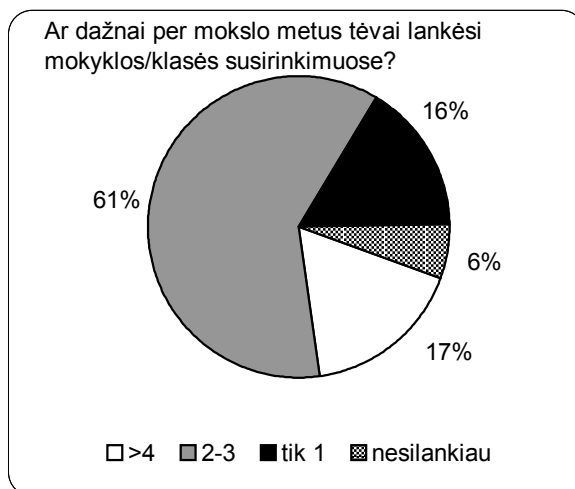
- *Dauguma tėvų kartą per metus ateina į klasės susirinkimą*
- *Savo iniciatyva dauguma tėvų mokykloje nesilanko*
- *Daugumą tėvų tenkina dabartinis bendradarbiavimas su mokykla*
- *Ar vaiko pasiekimai vertinami objektyviai?*
- *Ar reikia moksleivių tėvų asociacijos?*
- *Dauguma tėvų kasdien kalbasi su savo vaiku apie jo pasiekimus mokykloje*
- *Bendradarbiavimo iniciatyvą turi rodyti ir tėvai, ir mokykla*
- *Ar tėvams pakanka informacijos apie vaiko pasiekimus?*
- *Ar tėvai žino, kaip vaikas mokykloje jaučiasi?*
- *Tėvai prisiima atsakomybę už vaiko auklėjimą*

Didžioji dalis tiriamųjų mokykloje savo vaikų lankomoje mokykloje lankosi retokai – 2-3 kartus per metus. Maždaug pusė apklaustų tėvų savo iniciatyva mokykloje apamai nesilanko. Daugumą tėvų toks bendradarbiavimo su mokykla intensyvumas iš esmės tenkina. Dauguma tėvų pakankamai dažnai (1-2 kartus per savaitę) kalbasi su savo vaikais apie tai, kaip jiems sekasi mokykloje ir mano, kad informacijos apie vaiko mokymosi rezultatus jiems pakanka. Tėvams taip pat atrodo, kad jie žino, kaip jų vaikas jaučiasi mokykloje. Todėl, nors nemažai daliai tėvų ir atrodo, jog ir tėvai, ir mokykla turėtų rodyti daugiau bendradarbiavimo iniciatyvos, dauguma apklaustųjų nesiruošia dalyvauti moksleivių tėvų asociacijos (jei tokia būtų įkurta) veikloje.

Dauguma tėvų kartą per metus ateina į klasės susirinkimą

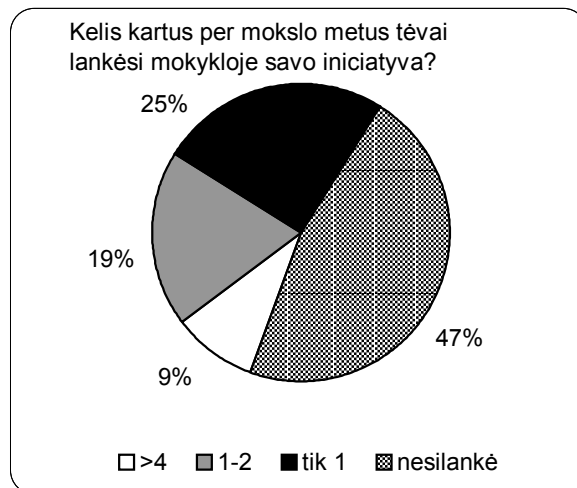
Didžioji dauguma apklaustų tėvų (61 proc.) teigia (14), kad praėjusiais mokslo metais jie lankėsi oficialiuose mokyklos ar klasės susirinkimuose 2-3 kartus. Daugiau nei 4 kartus mokyklos susirinkimuose lankėsi 17 proc. respondentų. 16 proc. apklaustųjų mokykloje lankėsi tik vieną kartą, o dar 6 proc. – nė karto. Tiriamieji su aukščiau išsilavinimu mokyklose lankėsi kiek dažniau, negu žemesnio išsilavinimo respondentai. Rezultatai rodo, kad mokyklos ir tėvų bendradarbiavimas nėra itin iniciatyvus. Mokyklos nedažnai kviečia tėvus į oficialius susirinkimus. Kita vertus, negalime atmesti galimybės, kad mokyklos kviečia tėvus dažniau, tačiau šie ne visada į tuos kvietimus atsiliepia.

14

Savo iniciatyva dauguma tėvų mokykloje nesilanko

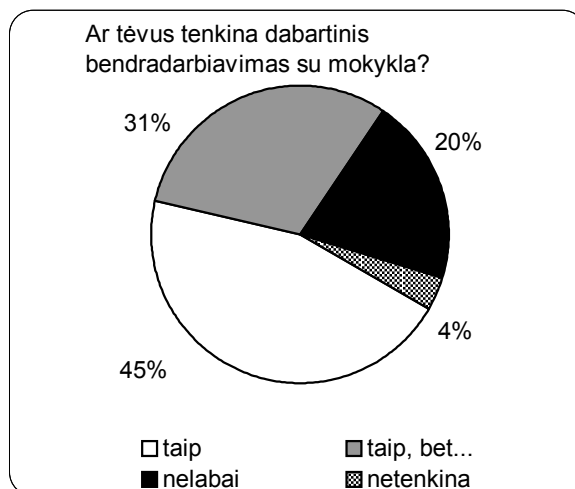
Kiek netikėti buvo tiriamųjų atsakymai į klausimą „Ar dažnai praeitais mokslo metais lankėtės mokykloje savo iniciatyva?“ (15). Pasirodo, beveik pusė apklaustų tėvų (47 proc.) savo iniciatyva mokykloje apamai nesilankė. Vieną kartą apsilankė 25 proc. respondentų. 2-3 kartus mokykloje savo iniciatyva lankėsi 19 proc. apklaustųjų, o daugiau kaip keturis kartus – tik 9 proc. tėvų. Tėvai su aukščiau išsilavinimu mokyklose lankėsi šiek tiek dažniau, negu tiriamieji su žemesniu išsilavinimu. Rezultatai rodo iš esmės pasyvų daugumos tėvų santykį su mokykla. Nemaža dalis tėvų nesidomi mokyklos gyvenimu, neturi ko paklausti mokytojų ir neateina kelti jiems kokių nors reikalavimų. Galima spėti, kad dažniausiai tėvai savo iniciatyva į mokyklą ateina tuomet, kai jiems nerima pradeda kelti jų vaikų gaunami pažymiai arba elgesio problemos.

15

Daugumą tėvų tenkina dabartinis bendradarbiavimas su mokykla

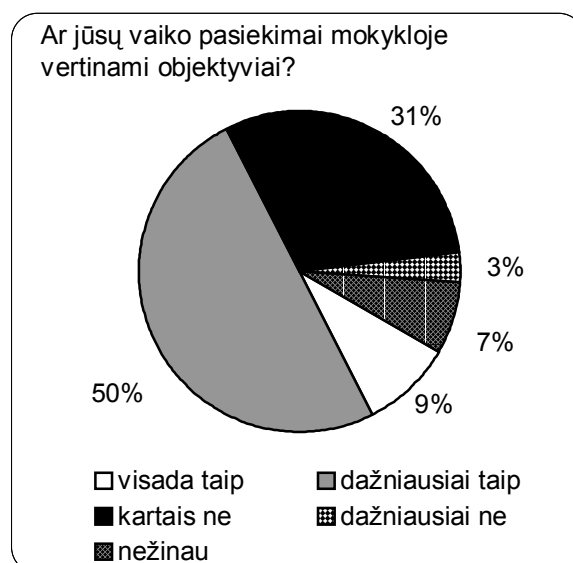
Kita vertus, pasirodo, jog toks bendradarbiavimo pobūdis nemažą dalį tėvų tenkina. Beveik pusė (45 proc.) apklaustųjų atsakė (16), kad dabartinis jų bendradarbiavimas su mokykla juos visiškai tenkina ir keisti bendradarbiavimo pobūdžio nereikia. 31 procentas respondentų norėtų glaudesnio bendradarbiavimo, tačiau ir dabartinis bendradarbiavimas juos tenkina. Tik 20 proc. apklaustų tėvų yra nelabai patenkinti bendradarbiavimu tarp tėvų ir mokyklos, o visiškai toks bendradarbiavimas netenkina tik 4 proc. apklaustųjų. Vadinasi, itin glaudaus bendradarbiavimo dauguma tėvų iš mokyklos ir nesitiki, todėl apsiriboja pakankamai pasyviu vaidmeniu savo vaikų ugdymo(si) procese.

16

Ar vaiko pasiekimai vertinami objektyviai?

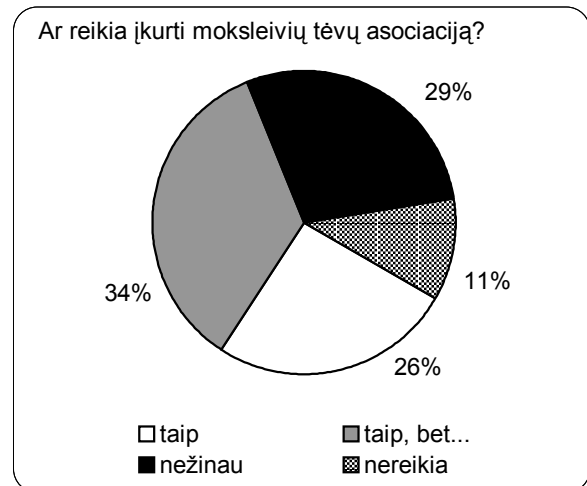
Tai šiek tiek stebina dar ir todėl, kad tik 9 proc. apklaustųjų visiškai tiki vaiko pasiekimų vertinimo mokykloje objektyvumu (17). Pusė (50 proc.) respondentų mano, kad dažniausiai jų vaikai vertinami objektyviai, o dar 31 proc. teigia, jog kartais jie susiduria su neobjektyviu vertinimu. 7 proc. apklaustųjų nežino, kaip atsakyti į šį klausimą, ir tik 3 proc. atsakiusių įsitikinę, jog dažniausiai mokytojų vertinimai yra neobjektyvūs. Taigi, didžioji dauguma tėvų laikosi nuomonės, jog dažniausiai jų vaikų pasiekimai mokykloje vertinami objektyviai. Tiesa, taip būna ne visada, tačiau tėvus tokia situacija iš esmės tenkina: dėl pasitaikančių neobjektyvaus vertinimo atvejų jie paprastai nerodo iniciatyvos apsilankyti mokykloje ir nieško glaudesnių santykių su mokytojais.

17

Ar reikia moksleivių tėvų asociacijos?

Apie nemažos tėvų dalies pasyvumą liudija ir atsakymai į klausimą (18), ar reikia įkurti moksleivių tėvų asociaciją/draugiją. Tik 26 proc. apklaustų tėvų teigė, jog dalyvautų tokios organizacijos veikloje. 34 proc. neprieštarauja, kad tokia draugija būtų įkurta, tačiau patys jos veikloje dalyvauti neketina. 29 proc. nežino, kaip atsakyti į pateiktą klausimą, o 11 proc. respondentų teigia, jog draugijos kurti nereikia, nes iš to nieko gero nebus. Tai rodo, jog didesnė dalis tėvų nesuinteresuoti moksleivių tėvų organizavimosi perspektyva, kadangi nežino, kuo ji galėtų užsiimti arba patys nemato prasmės joje dalyvauti.

18

Bendradarbiavimo iniciatyvą turi rodyti ir tėvai, ir mokykla

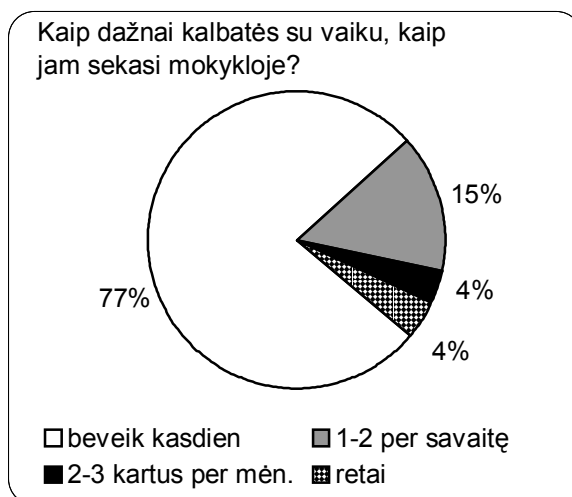
Kita vertus, tėvai supranta (19), kad tėvų ir mokyklos bendradarbiavimas – abipusis procesas, reikalaujantis iniciatyvos tiek iš mokyklos pusės, tiek ir iš jų pačių. 10 proc. apklaustųjų teigė, jog daugiau iniciatyvos turi rodyti tėvai; 11 proc. – kad iniciatyvesnė turėtų būti mokykla. Net 73 proc. respondentų pasisakė už tai, kad daugiau iniciatyvos turėtų parodyti abi pusės. Tik 6 proc. apklaustųjų atsakė, jog šioje srityje viskas yra gerai ir nieko keisti nereikia. Tai reiškia, kad dauguma tėvų pasigenda didesnių pastangų tiek iš mokyklos, tiek ir iš tėvų pusės, tačiau, kaip parodė atsakymai į ankstesnius klausimus, sau asmeniškai aktyvesnio vaidmens dauguma tėvų nėra linkę priskirti.

19

Dauguma tėvų kasdien kalbasi su savo vaiku apie jo pasiekimus mokykloje

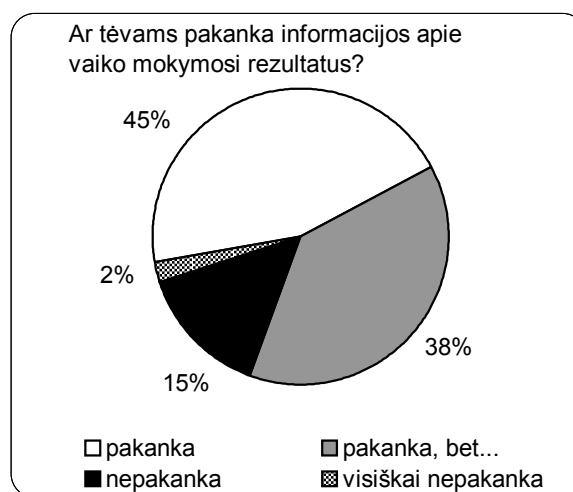
Pasyvus tėvų vaidmuo bendradarbiavimo su mokykla procese anaip tol nereiškia, kad tėvai nesidomi savo vaikų pasiekimais. Net 77 proc. apklaustųjų teigė (20), kad jie beveik kasdien kalbasi su savo vaiku apie tai, kaip jam sekasi mokykloje. Dar 15 proc. apie tai pasikalba bent 1-2 kartus per savaitę. Tik 4 proc. respondentų atsakė, kad apie pasiekimus mokykloje su vaiku pasikalba 2-3 kartus per mėnesį, o dar 4 proc. prisipažino, kad šia tema kalbasi labai retai. Tėvų, visai šia tema nesikalbančių su savo vaiku dalis šiame tyrime nesudarė nė vieno procento. Tėvai su aukštesniu išsilavinimu su savo vaikais apie mokslą kalbasi šiek tiek dažniau negu tėvai su žemesniu išsilavinimu. Tai rodo, jog vaikų sėkmingas mokymasis didžiąjai daugumai tėvų ištis rūpi, tačiau pokalbiams apie tai paprastai pasirenkamas tik vienas iš ugdymo(si) proceso dalyvių, t.y. vaikas.

20

Ar tėvams pakanka informacijos apie vaiko pasiekimus?

Tai, ką tėvai išgirsta iš vaikų ir sužino iš jų gautų pažymių, daugeliui tėvų laiko pakankamu informacijos šaltiniu. 45 proc. apklaustųjų mano, jog informacijos apie vaiko mokymosi rezultatus jiems visiškai pakanka (21). Dar 38 proc. teigia, jog informacijos galėtų būti daugiau, tačiau iš esmės pakanka ir turimų žinių. Tik 15 proc. apklaustųjų pripažino, kad tokio pobūdžio informacijos nepakanka ir reikėtų jos gauti daugiau. Kategoriškai pareiškė, jog informacijos jiems visiškai nepakanka, tik 2 proc. apklaustųjų tėvų. Rezultatai rodo, kad didžioji dauguma tėvų yra patenkinti netiesiogine iš mokytojų gaunama informacija apie savo vaiko mokymosi rezultatus, ir todėl, matyt, nesiekia aktyvesnio bendravimo su mokytojais ir jų vaiko lankoma mokykla.

21

Ar tėvai žino, kaip vaikas mokykloje jaučiasi?

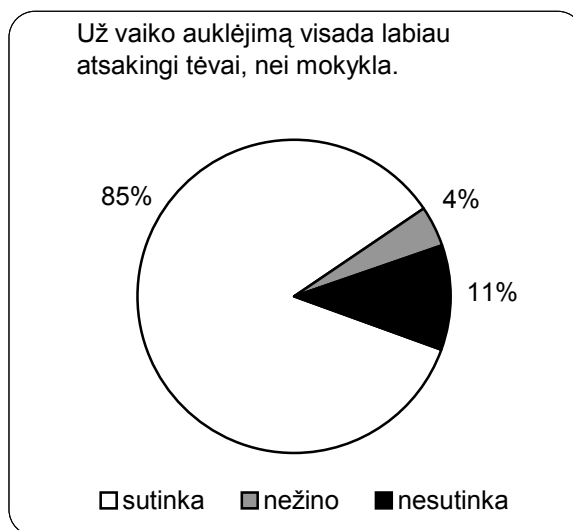
Apie vaikų savijautą mokykloje taip pat mano žinanti didesnė dalis tėvų (22). 57 proc. apklaustųjų vienareikšmiškai atsakė žiną apie savo vaiko savijautą, 35 proc. mano, kad šiek tiek apie tai žino. Nieko apie tai nežino tik 5 proc. respondentų, o 3 proc. apie tai nebuvo susimąstę. Iš gautų atsakymų galime spręsti, jog ir šiuo atveju tėvai dažniausiai pasitiki netiesioginiais informacijos šaltiniais. Nors dauguma apklaustųjų mokyklose lankosi retai ir mažai bendrauja su mokytojais, apie vaiko savijautą mokykloje jie teigia žiną. Apie ją jie greičiausiai sprendžia iš paties vaiko pasisakymų arba savo pačių mokyklinių prisiminimų.

22

Tėvai prisiima atsakomybę už vaiko auklėjimą

Dodžioji dauguma respondentų sutinka, kad už vaiko auklėjimą visada labiau atsakingi tėvai, nei mokykla – taip mano 85 proc. tėvų. Nedideli skirtumai atsakant į šį klausimą pastebimi tarp skirtingo išsilavinimo tėvų: žemesnio išsilavinimo tėvai daugiaun tikisi iš mokyklos. O moksleivių tėvai, labiau nei mamos, įsitikinę, kad jie už vaiko auklėjimą atsakingi mažiau nei mokykla (teiginiui pritaria 88 proc. mamų, 75 proc. tėvų).

13.2

LITERATŪRA

1. Ainscow, M., Muncey, J. Meeting Individual Needs in the Primary School. London: Fulton, 1989.
2. Epstein, J. L. School/Family/Community Partnerships: Caring for the Children We Share. *Phi Delta Kappan*, 1995, 76(9), 701-712 p.
3. Everard, B., Morris, G. Efektyvus mokyklos valdymas. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 1997.
4. Hopkins, D., Ainscow, M., West, M. Kaita ir mokyklos tobulinimas. Vilnius: Tyto Alba, 1998.
5. Jones, A. Leadership for Tomorrow's Schools. Oxford: Blackwell, 1987.
6. Morgan, G., Morgan, K. Beyond the Glitterspeak. Toronto: Ontario Teachers' Federation, 1992.
7. Mortimore, P., Sammons, P., Stoll, L., Lewis, D., Ecob, R. Key Factors in Effective Junior Schooling. In: Glatter, R., Preedy, M., Riches, C., Masterton, M. (eds.) Understanding School Management. Milton Keynes: Open University Press, 1988.
8. Redding, S. Parents and Learning. Brussels: International Academy of Education, 2000.
9. Stoll, L., Fink, D. Keičiame mokyklą. Vilnius: Margi raštai, 1998.
10. Mulis V.S., Martin M.O. TIMSS 1999 International Mathematics Report., ISC, Boston College, 2000.
11. Mulis V.S., Martin M.O. TIMSS 1999 International Science Report., ISC, Boston College, 2000.
12. A Measured Response: Americans Speak on Education Reform. A National Public Opinion Survey. ETS, 2001.

